

sja La revista de la
gent de Sant Joan
de les Abadesses

Núm. 4
Desembre 2012

Preu: 2 euros

Els pagesos que queden

De Sant Joan al món: Cristina Vallès

Del món a Sant Joan: Yong-Qi

Can Descamps

La Barra Jove

Bonsai Associació Santjoanina

Caballeria Traduccions

Ramon Oliveras

Viatge recomanat: Xina

Sant Pol i les noies de la bastida

Le Palais: 20 anys d'Agermanament

Els pumistes de la vila (2)

Sant Pol

Marcel Miquel

Ara que la façana de l'antiga església parroquial de Sant Pol tornarà a lluir després de la restauració que s'hi ha dut a terme (vegeu l'article de la pàgina 34), hem cregut que seria interessant contraposar la vista actual amb una imatge de l'any 1907. Hom hi pot veure el seu antic aspecte, provinent de la remodelació barroca del segle XVIII, que va afegir unes capelles laterals i va unificar la façana amb la construcció d'un gran frontispici de formes ondulades. El carrer Comella encara no era l'artèria de comunicació en què es convertiria pocs anys després, quan la construcció del pont Nou va suposar transformar-lo en part de la carretera. També podem observar el cafè Bellapart –popularment, can Quei-, un cafè que tenia una gran activitat lúdica en les primeres dècades del segle XX.

Abans...

1907

...i ara

2012

Editorial

El reportatge central d'aquest número de SJA retrata la situació actual de la pagesia al nostre terme. Qualsevol santjoaní que tingui memòria de les dues o tres últimes dècades pot ser conscient del canvi que s'ha produït en aquest sector, potser només comparable a la desaparició del tèxtil. Les condicions marcades per la Política Agrària Comuna (PAC) de la Unió Europea i els mateixos canvis en els models de producció han fet inviables la majoria de les explotacions agrícoles i ramaderes. L'oferta de feina més ben retribuïda i menys condicionada en altres sectors, com la construcció o la indústria, ha mogut les noves generacions a deixar els masos, molts d'ells convertits ara en segones residències o utilitzats per al turisme rural.

Lamentar aquests canvis, sovint inevitables per la pròpia evolució dels temps, no porta enlloc. Res no tornarà a ser com abans. Els primers que ho han entès són els pagesos que encara segueixen, el motiu del reportatge de SJA. Han buscat alternatives diverses: alguns s'han especialitzat i tecnificat com a ramaders, altres elaboren productes alimentaris amb valor afegit o complementen els seus ingressos a través de l'activitat turística. Són la nova pagesia de Sant Joan. Molt més reduïda en nombre, però igualment necessària per a l'equilibri del nostre municipi, tant des de la perspectiva econòmica com també de conservació del medi natural. La seva continuïtat no depèn només de mesures que pugui prendre l'administració. En la mesura que ens sigui possible, tots nosaltres, com a consumidors dels seus productes o serveis, podem ajudar a què es mantinguin actius.

El Consell de Redacció

Índex

Abans / ara	2
Editorial	3
Elogi de la pagesia	4
Els pagesos que queden.....	5
Nòtules.....	12
Nous comerços	16
El racó de l'arxiver	17
Cristina Vallès	18
Yong-Qi	20
Can Descamps	22
Bonsai Assoc. Santjoanina .	24
La Barra Jove	25
Caballeria Traduccions.....	26
Ramon Oliveras	28
Viatge recomanat: La Xina	32
Sant Pol i les noies de la bastida	34
Agermanament Le Palais..	36
Sant Joan als llibres	39
Sant Joan als CD's	40
Els poumistes de la vila (2)	41
Les mestresses del Casal ..	47

Amb la col.laboració de:

AJUNTAMENT DE LA
BARONAL VILA DE SANT JOAN
DE LES ABADESSES

CCAM
Consorci de Comerç,
Artesania i Moda
de Catalunya

 Generalitat
de Catalunya

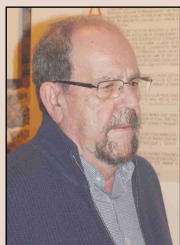
Diputació de Girona
221 municipis

Punts de venda de la sja:
Oficina de Turisme
Centre Cívic El Palmàs
Llibreria Salvat
Llibreria Garriga

Foto de la portada: Jaume Dial. Dipòsit Legal: GI-407-2011 / Impremta Garriga
sja no es fa responsable de les opinions dels col·laboradors en els articles publicats.

Els membres del Consell de Redacció de la revista són: Olga Camps, Jaume Dial, Joan Garcia, Jordi Garriga, Marcel Miquel, Leonor Pérez, Eusebi Puigdemunt, Trini Rafart, Montserrat Rius, Esther Rovira, Montserrat Tallant i Jordi Vilarrodà.

Elogi de la pagesia de Sant Joan de les Abadesses a través d'un poema de Josep Esteve

Ramon Cotrina

Ara no es fa, però jo encara ho faré: fer l'elogi de tota la pagesia que ha poblat la nostra vall des del temps de l'abadessa Emma

fins ara. I ho intentaré a través d'una meravellosa poesia que Josep Esteve va escriure el 1987 quan ell i uns quants extraordinaris col·laboradors, orgull de la vila, preparaven l'11è centenari de la fundació del Monestir. Deixeu, doncs, que comentí aquelles paraules escrites perquè algú hi posés música i que fins ara no ha estat possible.

El poema comença amb una visió encantada davant la realitat de la nostra vall. Caminant arran de camps, l'autor hi sent el cant de l'alosa, i hi veu el dibuix que fan els sembrats i les artigues i el traçat dels camins i les clapes de bosc i les feixes tan ben arrencades i percep el so tan clar que fan les paraules dites per un pagès de llengua no contaminada. I el poeta exulta d'una joia mai no sentida perquè reconeix que l'essència dels paisatges no ha canviat des que a la vall començà la vida. Tot és pur encara i això gràcies a la feina constant de la nostra pagesia:

*Com si encara cantessin les aloses
d'aquell matí que naixí a la vall
una petita vida que duraria segles;
prenem el cant i recordem les hores,*

*la sang i les paraules
que no han passat i que duem a dintre:
Emma, Ingilberga, Arnau,
Ponç i Miró, Vilalba;*

I després cita el nom de dues masies com a exemple de totes les masies, moltíssimes de les quals encara duen el nom que ja tenien en temps de l'abadessa Emma. Són totes les mans plenes de durícies que al llarg d'onze segles han afaïçonat el nostre paisatge.

I són les cançons i les pregàries i el so de les campanes i els naixements i les parpelles closes. És a dir: la vida.

*Mans que al Clarà i Parella giraven glevés;
so de campanes, braços oberts, cançons perdudes,
vent sobre els camps, riu escolat,
pregàries, salms, parpelles closes.
Oh vida de tants segles, sobre la vall, intacta!
Encara és com si fóssim al matí
que la vall era tendra,
tot just nascuda.*

I el vers final és per ser esculpit en pedra. És perquè tots els santjoanins el sabéssim de cor i ens sentíssim orgullosos del bé de Déu que tenim.

Poca gent al món és tan rica com nosaltres.

Tot és d'ahir i d'avui. I tot és nostre.

Gràcies pagesia.

Els pagesos que queden

La Serra del Cadell

Olga Camps - Jaume Dial
Joan Garcia - Esther Rovira
Montserrat Tallant

Fa 60 anys hi havia 274 cases de pagès a Sant Joan que tenien el mateix nombre de caps de bestiar que hi ha ara, però de cases només en queden 12. Som la comarca de muntanya on hi ha més activitat ramadera però cada vegada hi ha menys pagesos. Per descobrir el perquè d'aquesta davallada de la pagesia al nostre entorn i intentar apuntar quin serà el seu futur, un equip de redacció d'aquesta revista ha visitat diverses famílies que encara fan vida a pagès i que ens han obert les portes i ens han dedicat generosament una part del seu preuat temps.

Fins i tot els que no ho hem viscut de prop podem intuir sense equivocar-nos que treballar a pagès és una feina sacrificada. Cal portar-ho a la sang i en comptades ocasions trobarem algú que no sigui en aquest món per tradició familiar. Si bé la mecanització a les feines del camp i a les granges ha facilitat els processos, la vida al camp necessita una dedicació exclusiva i sense horaris que poca gent acceptaria. Sabent això vàrem comprometre'ns en ser breus a totes les xerrades que havíem concertat amb els pagesos amb la sort que la seva feina els apassiona i que, tot i tenir el temps just, així com quan treballen quan parlen de la seva feina tampoc miren el rellotge.

Són els supervivents d'una sèrie de canvis que han fet de sedàs i han fet disminuir el nombre de gent que es dedica a l'activitat agrícola i ramadera a Sant Joan durant l'últim segle. Ja als anys 30 hi va haver-hi un primer abandonament de masos petits per motius productius, ja que molts

pagesos varen deixar les seves propietats per anar a treballar a altres cases més grans i més competitives. La segona davallada del nombre de cases de pagès la podem atribuir a la industrialització que va patir el poble a mitjans del segle XX i que feia menys dur treballar en una fàbrica que a pagès.

A més, les cases del poble tenien moltes més comoditats. Si féssim un cop d'ull als masos més de mig segle enrere ho entendríem clarament. Les masies no tenien llum, ni calefacció, ni telèfon, ni rentadora, ni cuines de gas i molts camins no estaven tan ben consolidats com ara, així que la comunicació amb el poble era difícil. Mica en mica, però, les cases de pagès varen anar incorporant aquests avantatges que milloraven el benestar de la gent que hi vivia. Així, per exemple, a Les Llançes, que varen ser dels primers en tenir llum elèctrica i aigua calenta, varen fer la instal·lació l'any 1932. Són uns serveis que són bàsics avui en dia però que llavors

sorprenien alguns veïns poc inclinats als canvis. En Lluís encara recorda els comentaris que li feien: “Per què poseu llum si l’estiu és clar i a l’hivern quan es fa fosc ens n’anem a dormir?”. A altres masies les comoditats a la casa varen arribar molt més tard, com a La Batllia, on no varen tenir cuina moderna, rentadora o calefacció fins ben entrats els anys 70; o al Colomer, on vivien en Medir i la Núria de Perella, que no va tenir electricitat fins a l’any 1982. D’altres, però, com la Pepeta de Can Jombi encara utilitzen la llar de foc per cuinar i escalfar l’estança, d’aquí que, tant a l’estiu com a l’hivern, una generosa fumarada surti de la xemeneia de la casa. Ells varen tenir aigua corrent a principis dels 70, i l’electricitat els va arribar cap al 1984, tot i que des de finals dels 60 aconseguïen generar corrent a 125 V amb una turbina instal·lada al rec.

La industrialització va endur-se molts fills de pagesos i dones a treballar al poble però també va fer molt més ràpids i eficients tots els processos del camp, deixant obsoletes moltes tècniques i eines que havien estat claus durant segles. Les màquines recol·lectores (*cosetxadores*) i les embaladores varen canviar la manera de segar, garbejar i batre. El tractor també va ser tota una revolució. També va ser important per a la família Salvans de Rodonella que recorden sense dubtar l’any en què varen comprar-ne el primer, de segona mà, l’any 1957. “S’espatllava cada dos per tres, tot i que podies arreglar-los fins i tot amb un cordill.

Ara els has de portar al taller”, explica en Josep.

Tot i que les comoditats de la casa de poble i les masies varen acostarse i la feina al camp va fer-se més fàcil gràcies a la mecanització, varen arribar nous canvis que varen transformar la vida dels pagesos. Ens referim a l’entrada a la Unió Europea, que va suposar un control de la producció agrícola i ramadera a través de Política Agrària Comunitària (PAC). Fins i tot, es va afavorir la jubilació anticipada del sector lleter. En un cert sentit es va accelerar una reducció de les explotacions de vaques de llet que s’hagués donat de forma natural. Hi ha altres comarques amb més planes per conrear el menjar de les vaques i tant produir-lo com comprar-lo surt més car als nostres pagesos. A més, és difícil recol·lectar la llet per part de les empreses. No hi poden competir. Fins i tot, anys enrere, es va intentar engegar un centre de recollida de llet que encertadament no va veure mai la llum, perquè d’altres més grans i amb més garanties que s’havien construït varen haver de tancar. Tot això va fer que molts pagesos aprofitessin per abandonar les seves explotacions lleteres i s’adherissin a les jubilacions anticipades.

Així, actualment al municipi només queden dotze cases de pagès amb una activitat rellevant, centrada principalment en la ramaderia. L’agricultura és pràcticament inexistent i les hectàrees que resten de conreu es dediquen bàsicament a

farratge pel bestiar. El boví és el sector predominant a les explotacions que queden al municipi, ja siguin vaques de llet o de carn, fet que contribueix a què el Ripollès sigui la comarca de muntanya amb més activitat ramadera per davant de la Vall d’Aran, l’Alta Ribagorça, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà, l’Alt Urgell, la Cerdanya, el Berguedà i la Garrotxa.

De les 70.000 vaques que hi ha actualment a Catalunya, 15.000 són al Ripollès, fet que representa un 21.4% del total del país. Els ingressos provinents d’aquesta activitat, però, són insuficients perquè els preus de la ramaderia no han pujat al mateix ritme que la resta.

Molts d’ells coincideixen a destacar, per exemple, que fa 50 anys un xurmer (vedell que mama) valia 25.000 pessetes i que amb aquests diners tenien gasoil per molt temps. Ara, en canvi, d’un vedell en paguen 60 euros i, amb això, amb prou feines omplen el dipòsit del cotxe. Aquesta congelació dels preus que ha fet que menjar carn i beure llet de qualitat sigui una cosa normal també ha fet que gairebé totes les explotacions hagin hagut de complementar les seves explotacions amb altres fonts d’ingressos o que s’hagin especialitzat. És l’altra cara de la moneda. Si bé un vedell val menys ara que abans tot i tenir en compte l’increment natural dels preus, també cal dir que les subvencions han ajudat als pagesos a fer els canvis necessaris en els seus negocis.

El Serrat de la Teia

Les Llances

Alternatives a la ramaderia

Les nombroses ajudes de la Unió Europea, que han rondat els 6 milions d'euros anuals a la comarca durant els últims anys, han permès, doncs, modernitzar les granges, comprar maquinària o adaptar les infraestructures per oferir turisme rural. Aquesta última opció és la que han escollit Rodonella i La Batllia i asseguren que és una font d'ingressos molt important. Tot i així, l'Enric Palau de La Batllia diu que no mantenen les vaques per una qüestió emocional perquè "els sentiments no donen euros", sinó que són un complement. Ells tenen unes seixanta vaques de llet, de les quals en munyen trenta que donen uns 800 litres al dia. A Rodonella l'equilibri econòmic el completen 55 vaques de carn, 45 truges i uns 400 porcs d'engreix.

En canvi, Mas Molí, La Roca, La Folcrà i Perella han optat per l'especialització. A Mas Molí, on tenen 135 vaques de llet i 2.000 porcs integrats, han invertit en maquinària i en Pere Folcrà i el seu fill Marc han creat una empresa que ofereix tot tipus de treballs al camp al Ripollès, la Garrotxa i Osona. A la Roca, per la seva banda, s'han especialitzat en la millora de la morfologia de les vaques i en Josep Maria Vergés, que amb 70 anys continua al peu del canó, ha guanyat diversos premis com la Vaca d'Or que atorga la Federació Frisona de Catalunya (FEFRIC). En el seu cas, però, la feina que està fent encara no dona fruits econòmics i espera que quan tingui tot el cicle engegat "sigui sostenible". Els ingressos els donen

les 25 vaques de llet, de les quals en treuen entre 600 i 700 litres al dia. On sí que l'especialització ha començat a ser rendible és a La Folcrà. Els seus masovers, en Xavier Gironès i la Gemma Galian han modernitzat les seves instal·lacions per fer llet pasteuritzada i fermentada, un producte molt demanat per les persones nouvingudes del Magrib i que fins ara només feia un altre pagès a Catalunya.

Un cas semblant és el de Perella. Els seus propietaris, en Medir Jordà i la Núria Serra, tenen entre 35 i 40 vaques en règim d'estabulació lliure i la seva carn té el certificat de qualitat de Ramaders del Ripollès.

Qui també s'ha adaptat als nous temps és en Josep Roqué del Serrat de la Teia. Ell ha apostat per la ramaderia ecològica, que també rep moltes subvencions. Per fer-ho, explica, "hem de complir amb una normativa, tenim inspeccions i hem de fer molts tràmits. Cobrem en diferents pagues però gràcies a això podem mantenir la casa". Actualment, ell té 1.900 porcs integrats, 160 vaques de carn, 450 ovelles, 24 eugues i 12 pollins, a banda de gallines, ànecs i oques pel consum propi, com també tenen la resta de pagesos.

Alguns d'ells tenen igualment un hort petit per l'autoconsum, però res comparable als que hi havia fa anys. A la Roca tenien una hectàrea dedicada a les patates i n'havien arribades a collir 20.000 quilos. També tenien dues hectàrees de blat de moro, a més de cultivar alfals.

Dependència europea i futur

L'adaptació de l'activitat econòmica a les subvencions europees, doncs, ha permès mantenir les explotacions però també ha creat una dependència que fa que el futur no sigui del tot esperançador. Està previst que entre el 2013 i el 2014 aquestes ajudes disminueixin i, si això passa, segons en Pere Bosch de la Serra del Cadell, serà "molt difícil continuar". De fet alguns d'ells, com l'Enric de La Batllia, han pensat més d'una vegada en deixar-ho: "Es guanya poc per les hores que s'hi dediquen", assegura. Ell no és l'únic que ho ha pensat, però davant del dubte es demana: "Què fariem sinó?"

Les anàlisis del Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat (DARP) tampoc són gaire optimistes. El cap de l'oficina comarcal del Ripollès, Joan Casas, creu que en un futur es mantindrà l'activitat però que es perdrà la vida a pagès: "Hi haurà els mateixos caps de bestiar o més, però menys pagesos", diu.

Aquest futur incert preocupa a tots els ramaders del poble. En Josep Maria Vergés afirma que "és la pitjor època de la pagesia" des que ho recorda i en Josep Roqué veu "molt i molt complicat" continuar amb el mateix sistema. A Perella, en Medir i la Núria es mostren crítics amb les polítiques agràries que s'han aplicat: "Els pagesos sempre hem estat deixats de la mà de Déu. Moltes vegades, els responsables del món agrícola i ramader no hi entenen gaire", diuen.

Can Jombi

La Batllia

Rodonella

Novament, però, tots ells coincideixen a afirmar que no han perdut l'esperit de superació i que, de moment, aguantaran. El context econòmic, a més, fa repetir algunes de les frases que ja s'havien escoltat en situacions de postguerra: "Si tenim terra, menjarem". Era la resposta del pare de l'Enric de la Batllia al seu pare, quan els deia que "els pagesos sempre han set pobres" i els recomanava estudiar. Potser per això, en Josep de Rodonella, quan li demanem si quedaran pagesos d'aquí a uns anys respon amb mig somriure: "Depèn de com us vagi al poble". Tots creuen però que hauria d'anar molt malament la cosa perquè la gent tornés al camp.

Feina vocacional

Ho hem apuntat a l'inici del reportatge, els apassiona el que fan. Així, tot i les condicions amb les que treballen els pagesos i el context

actual, en Josep Roqué diu que "si tornés a néixer tornaria a fer de pagès" i en Josep Maria Vergés apunta que tot i que treballen 15 o 16 hores diàries "la feina no és dura i que la pot fer quan vol". A més, hi han dedicat tants anys i tants esforços que fins i tot pagesos que encara tindrien marge per fer un tomb i buscar un altre tipus de feina, com en Joan Salvans de Rodonella o l'Enric Palau de La Batllia, no s'imaginarien fent una altra feina.

Tot i que són tan treballadors que possiblement trobarien feina abans que l'altra gent. En Joan Casas del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP) del Ripollès explica que als anys seixanta i setanta quan hi va haver un gran nombre de ramaders que van abandonar les seves masies per treballar a les fàbriques, "els amos agafaven abans a un pagès que a algú del poble perquè estaven acostumats

a treballar tantes hores i tant dur que mai no generaven problemes" i, això, diu, encara passa actualment.

Per vocació, la dels masovers de La Folcrà, que varen vendre's el pis i ho varen deixar tot per comprar vaques. La Gemma explica que el seu home, en Xavier, "va néixer i ja va dir que volia ser pagès". Per això, ella va decidir acompanyar-lo en aquest camí, un fet que la majoria de ramaders asseguren que és la clau: "Depèn molt de la parella. Si la dona també s'hi vol dedicar no hi ha problema, però si no és així ho condiciona molt", diu en Pere Bosch de la Serra de Cadell. Aquest és un obstacle perquè molts fills no vulguin continuar la feina dels seus pares i avis.

També hi ha altres factors de la vida a pagès que els agraden. En Lluís Cubí de Les Llançes destaca la tranquil·litat i la Gemma de La Folcrà la manera com han pujat els fills, enmig de la

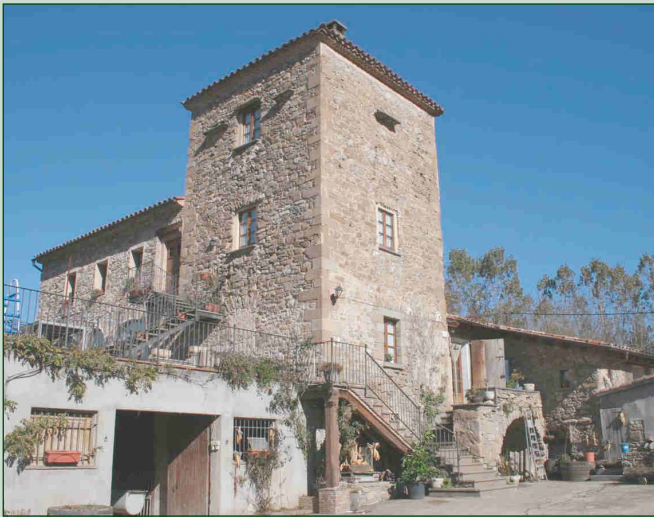
Explotació de porcs de Rodonella

La Folcrà

La sala de munyir de La Folcrà

La Roca

natura. Fins i tot les finques ja no recorden el desordre d'abans, ara són precioses, estan arreglades, plenes de flors i en ordre. L'únic inconvenient que troben alguns d'ells és el fet d'haver d'agafar el cotxe per a qualsevol cosa i, també en els últims anys, que estan massa sols perquè la majoria de veïns de les altres cases de pagès han marxat al poble.

Records d'èpoques passades

Precisament aquesta solitud, els porta a recordar els temps en què la majoria de cases de pagès del municipi funcionaven a ple rendiment. No n'hi ha cap que no recordi amb enyorança les matances del porc. En Lluís de Les Llances diu que al llarg del dia en una casa de pagès en reunien trenta persones i al vespre una trentena més, però diferents a les del matí: "A partir de la tarda començava a arribar el jovent perquè al vespre hi ha havia ball. Llogàvem fins i tot un acordionista i comptàvem quants nois i noies hi

hauria perquè si faltava alguna noia per ballar, l'anàvem a convidar uns dies abans". Els pagesos recorden que la matança es feia els dissabtes i cada casa tenia el seu dia. Així, es passaven tots els dissabtes dels mesos de gener i febrer anant de matança a les diferents cases.

Un vestigi d'aquestes festes que reunien tantes persones són les llargues taules de fusta on hi ha lloc per a prop d'una vintena de comensals i que avui en dia han quedat desproporcionades. La majoria són velles però també n'hem trobades de noves, comprades encara amb la consciència que hi ha d'haver lloc per als convidats.

En Pere Folcrà de Mas Molí explica que abans també s'ajudaven per fer feines com el batre i que ara ho continuen fent, però comptabilitzant les hores: "Si un pagès fa més hores que l'altre, se li abona la diferència", diu. L'avi de Rodonella, en Josep

Explotació de vaques de la Roca

Salvans, recorda igualment que els diumenges quan baixaven al poble ho feien tots junts i que s'anaven trobant pel camí. També que quan algú baixava al poble a comprar, passava per les cases veïnes per saber si necessitaven res i que quan es trobaven un grup de pagesos, solien improvisar partits de futbol.

Hi ha menys cases i menys pagesos, i la majoria ja no necessiten masovers com abans. La vida a pagès s'apaga poc a poc. És el nostre passat i una forma de viure que ha configurat la nostra identitat i la nostra manera de ser, i cal lluitar, si més no, perquè no caigui en l'oblit. Els santjoanins i santjoanines en són conscients. La mostra és que tot i que ja només hi ha dotze cases de pagès el monestir continua omplint-se durant la festa de Sant Isidre amb vilatans que tot i fa desenes d'anys que no hi viuen encara senten una forta relació amb la pagesia.

Perella

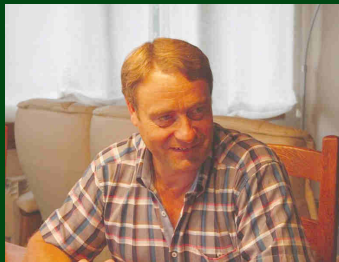
A Mas Molí, en Pere va voler conservar una taula llarga, element comú a totes les cases de pagès

Les Llances

En Lluís de Les Llances mai s'ha penedit de fer de pagès tot i que l'any 1954, quan va haver de prendre la decisió de continuar amb la casa, ja havia acabat els seus estudis. Els seus germans s'havien casat i havien marxat. La casa l'havia comprada el seu avi l'any 1907, i des que se'n va fer càrrec en Lluís va continuar amb el mateix sistema de treball fins a la seva jubilació ara fa deu anys, ja que el caràcter muntanyós de la finca va fer difícil la mecanització. Tot i això varen ser dels primers en tenir electricitat (1932) i aigua calenta (anys 50). "Tot i ser de pagès era l'únic de la classe que al matí m'havia rentat amb aigua calenta", recorda en Lluís. Als anys 60 es van anar quedant sols però últimament filles, gendres i un germà s'han arreglat una casa a Les Llances. "A vegades vaig a arreplegar ous per sopar i n'haig de portar vint o vint-i-cinc", explica.

Mas Molí

La casa la va comprar el besavi d'en Pere, de Sant Salvador de Bianya, i l'any 1900 s'hi va traslladar el seu avi quan ell tenia cinc o sis anys. En Pere va haver de prendre la decisió de continuar a pagès amb 20 anys quan el seu pare va morir. Llavors la casa era petita i amb poques terres i ell va llogar terrenys i maquinària per fer-la més rendible. Pare i fill treballen fora fent feina per altres pagesos, així que és la Maria qui porta la casa, i no li desagrada: "Ara és molt fàcil donar de menjar als porcs, prems un botó i ja va tot sol; llavors fas un vol per mirar que tots mengin i ja està". Com a inconvenient de la vida a pagès expliquen que sempre han d'agafar el cotxe tot i que tampoc estan tan lluny. "Quan anava a col legi anava cada dia a dinar a peu a casa i tornava a l'hora de començar", reconeix en Pere.

La Folcrà

La Gemma i en Xavier es varen conèixer estudiant BUP. En Xavier sempre havia tingut clar que volia ser pagès, així que va estudiar enginyeria agrònoma. "Per això som aquí", diu la Gemma. Ella afegeix que tothom els ha ajudat molt però també explica que quan no vens de pagès i t'hi embranques "tothom et posa a prova". Fa 20 anys que fan de masovers a La Folcrà i en un principi tenien vaques de carn i de llet però no en treien prou per pagar dos sous així que, després de descartar el turisme rural i l'elaboració de formatges, van especialitzar-se en oferir un producte finalitzat, la llet crua. Ara tenen clients a la Garrotxa, Osona i Ripollès. El fill continua l'ofici. Ha estudiat a Quintanes, una escola d'estudis professionals de les branques agrària, forestal i de jardineria, i ara treballa en una finca fora de casa. La filla està orgullosa d'haver nascut i crescut allà però no vol continuar la feina.

La Serra del cadell

Tenen dos fills que treballen fora, però sempre els han ajudat. Els agrada la feina que fan i no amplien el bestiar perquè no tenen lloc i tampoc saben si ho amortitzarien. No es plantegen, tampoc, oferir turisme rural perquè la casa és de tres propietaris i els seria difícil gestionar les reformes necessàries. Un dels fills, que també hi era durant l'entrevista, explica que no canviaria la seva infantesa, encara que fos diferent a la dels seus companys i a vegades fossin menystinguts pels companys. "Els meus amics venien a jugar aquí i ens ho passàvem molt bé, més que al poble", explica el fill. Com la majoria de pagesos estan patint la secada d'aquest any i a finals de l'estiu ja estaven donant el menjar que tenien guardat per a l'hivern.

Serrat de la Teia

En Josep porta tota la vida a pagès. Primer vivien al Coll d'en Saqués, sense llum ni aigua i, abans d'establir-se definitivament al Serrat de la Teia, varen passar per Can Sardà (Ribes) i també pel Mariner (on varen viure-hi 16 anys fent de masovers). Recorda la mudança amb camió del Coll d'en Saqués a Can Sardà. Van trigar un dia per fer el camí després de rebentar alguna roda tres vegades. "Si tornés a néixer tornaria a fer de pagès", explica en Josep, que és un gran amant de tots els animals. "Actualment es poden mantenir les cases de pagès gràcies les ajudes europees, però si haguessin arribat 20 anys abans ara hi hauria més pagesos". Al Serrat de la Teia han apostat per la ramaderia ecològica i només conreen menjar per al bestiar.

Rodonella

“Estem en perill d’extinció”, diu l’avi rient quan li expliquem que treballem en un reportatge sobre els pagesos que queden. El rebesavi ja tenia la finca però un familiar va ser alcalde de Ripoll i varen deixar la casa a uns masovers. El pare d’en Joan va ser qui va reprendre l’activitat (1953) quan va tornar de la mili. Sempre han estat bastant avançats al seu temps i varen ser els primers en tenir tractor l’any 57. En Joan va créixer amb la vida a pagès i no va plantejar-se mai si continuaria l’explotació o no. “Què faria jo? Ara fins al final”, afirma. Els seus fills no en volen saber res tot i que, segons ell, “la vida dóna moltes voltes”. Reconeix, però, que “has de sentir una mica això, si no...”. L’avi recorda que els diumenges tots els pagesos s’anaven trobant pel camí i baixaven junts al poble, i que en qualsevol moment es podia improvisar un partit de futbol.

La Batllia

La casa fa més de 500 anys que existeix i havia pertanyut a un alcalde, d’aquí el nom de la Batllia. En els últims deu anys s’ha plantejat diverses vegades deixar-ho, especialment per les vaques de llet que necessiten molta atenció. “És molt lligat” explica la Maria Carme, i l’Enric ho confirma dient que “és cada dia, cada dia, cada dia, cada dia...”. L’Enric recorda una frase del seu pare: “He patit, però ho vaig triar jo. Tu que pots, pensa-t’ho bé”. A la pregunta de si d’aquí a deu anys quedaran pagesos, la mare de l’Enric, la Roser, respon: “Si la cosa va tan malament com sembla, potser no n’hi haurà més, però els pocs que hi ha aguantaran”.

La Roca

La família d’en Josep venia del Callís de Sant Salvador de Bianya i sempre s’havien dedicat a pagès. Quan van començar criaven bous per a altres cases, per treballar el camp, dedicació que varen haver de canviar arribada la mecanització. Diu viure la pitjor crisi que recorda de la pagesia, però creu que els que encara queden a les cases de pagès és perquè “no han perdut l’esperit de superació”. Espera equivocar-se però creu que “Encara no som enlloc de tot això, encara podem anar a pitjor”. El dues vegades guanyador d’una vaca d’or explica que “és impossible arrancar una nova explotació i que és qüestió de mantenir les que hi ha”.

Perella

Tot i ser propietaris de Perella des de 1926 no varen anar-hi a viure fins fa nou anys, abans vivien al Colomer. La filla, la Meritxell, explica que “els hiverns són molt durs i llargs a les cases de pagès”. Al Colomer no van tenir llum fins al 1982 i el telèfon va arribar més tard. Denuncien que els pagesos sempre han estat deixats de la mà de Déu, i que “a vegades els responsables del món agrícola i ramader no hi entenen gaire.” Perella havia estat residència dels abats i monjos del monestir, tot i que l’ermita la va construir un antic propietari durant la desamortització de Mendizábal. L’any vinent serà el centenari del pont de Perella que va construir l’últim propietari abans dels Jordà, el pont més alt del Ripollès.

Can Jombi

Can Jombi, abans Cal Burret, va ser propietat de la família Vilalta, des de 1870. En Josep Vilalta i Pujolar era el marit de la padrina de la Josepa Rodelles, la Pepeta. Afillada des de petita pels padrins, ha viscut i treballat a la casa que va acabar heretant. Els tres fills de la Pepeta treballen fora del mas, per tant, tal com ens explica el gran, Josep Plana, “la casa no és actualment la base de la subsistència familiar”. Però ells es van criar aquí, els agrada molt la feina i per això la continuen fent al marge de les seves ocupacions principals. Ho fan a petita escala : només conserven unes 5 ó 6 vaques, l’euga, aviram i horta per al seu consum i els plats per a les vaques.

Nòtules

Les campanes de Sant Pol i del monestir repiquen pel Dia de la Memòria

Diuenge 10 de juny, les campanes de Sant Joan varen sonar a l'uníson amb les de prop de 180 campanars més de Catalunya durant el Dia de la Memòria. Es tracta d'una iniciativa que va néixer de la reflexió d'un conjunt de persones d'Osona, el Ripollès, la Garrotxa i la Cerdanya, amb el suport d'Òmnium Cultural, i que té l'objectiu de consolidar-se com a un homenatge a la llengua i la cultura catalana, i ho fa recordant aquelles persones que les han defensades i que mereixen un reconeixement. Aquest any l'homenatjat va ser Jacint Verdaguer (1845-1902) coincidint amb l'aniversari de la seva mort. A més del repic, la Coral del Casal Social Jaume Nunó va interpretar el Cant de la Senyera i els alumnes de l'Institut Escola de Sant Joan varen recitar diferents poesies del poeta.

"Una aproximació a la vida" a través d'escultures de terra cuita

L'escultor i arquitecte santjoaní Francesc Fajula i Pellicer va exposar durant la Festa Major una sèrie d'escultures de terra cuita, algunes dissenyades per a l'ocasió. *Una aproximació a la vida*, que comptava amb textos de Ramon Cotrina, va omplir l'Espai Art l'Abadia del Palau de l'Abadia amb 22

escultures que busquen transmetre l'essència de les coses a través d'un dels materials més humils, el fang. L'exposició va poder-se veure al claustre de l'edifici i actualment es pot visitar en una de les sales del segon pis del Palau de l'Abadia. Fajula és professor a la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona i és membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi des de 2003.

Prop de mil persones a la Festa del Grito

L'esdeveniment creix cada any i és una referència dintre de les festes pàtries mexicanes a Catalunya. Segons la cònsol, Norma Ang, la festa de Sant Joan "no és tan gran però sí tan important com la que se celebra a Barcelona". Al matí es va celebrar un partit de futbol entre els veterans de l'Abadessenc i un equip mexicà que va acabar 5 a 5 amb remuntada final dels santjoanins. Durant el dia hi varen haver-hi parades de productes mexicans, la tradicional trencada de pinyates i diverses actuacions musicals. Després del discurs del Grito la plaça també va reclamar la independència de Catalunya en el moment en què el col·lectiu Fills de la Terra va desplegar prop de 15 estelades per la plaça després d'escoltar el cant dels segadors per la coral Jaume Nunó. La jornada va acabar amb una actuació de *mariachis*.

Una visita al monestir més dinàmica

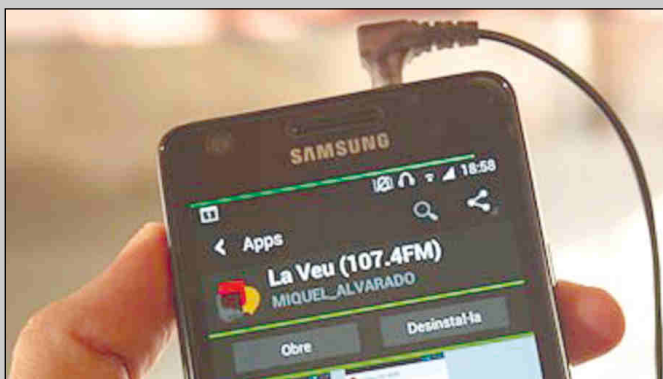
El patrimoni cultural, històric i arquitectònic de Sant Joan de les Abadesses ja és més a l'abast de visitants i santjoanins a través del nou material audiovisual, interactiu i imprès sobre el monestir. Els visitants ara podran endinsar-se en la història del monestir a través d'un vídeo que explica la vida del monestir des dels seus orígens i fins a l'actualitat narrat per l'abadessa Emma i que conté recreacions virtuals sobre com era el clos monàstic i com ha evolucionat amb el pas dels segles. També s'han editat noves guies impreses, una tableta interactiva, dossiers i fitxes per a l'educació i una pàgina web del monestir www.monestirsantjoanabadesses.cat que a més de donar a conèixer la història del monestir també és un punt de trobada virtual de la parròquia.

25 anys del segell del Monestir

Aquest abril passat es va celebrar el 25è aniversari de l'emissió del segell del Monestir de Sant Joan de les Abadesses. La iniciativa va sorgir d'un grup entusiasta de filatèlics santjoanins durant l'onze aniversari de la fundació del monestir. En el segell, emès per primera vegada el 21 d'abril de l'any 1987, hi apareixia gravat a una sola tinta un dibuix amb la reproducció de la part del monestir corresponent a l'absis i al campanar. Se'n varen fer 3.500.000 unitats i tenia un valor de 48 pessetes. A més de la presentació a Sant Joan on hi assistí, entre d'altres, Miquel Coll (l'aleshores President del Parlament), també se'n va fer una a l'Institut d'Estudis Catalans on l'historiador Mossèn Antoni Pladevall en va fer una magnífica glosa.

La Veu, més present a la xarxa

A més de la seva pàgina web, on es poden escoltar els programes a la carta, La Veu ja compta amb un compte oficial a Twitter i Facebook per fer difusió de tot allò relacionat amb l'emissora i per facilitar la participació de l'audiència als concursos i als programes en directe. A més, l'emissora municipal de Sant Joan es pot trobar a Tuneln, un servei gratuït online que permet escoltar qualsevol emissora del món des de la majoria de dispositius amb connexió a internet. D'aquesta manera es pot seguir la programació de La Veu des de qualsevol navegador sigui quina en sigui la plataforma i des de mòbils i

tabletes iOS (iPhone i iPad), Android, Blackberry i Windows Phone i televisors intel·ligents. Podeu descarregar-vos l'aplicació al vostre dispositiu i buscar "La Veu de Sant Joan". Per a més informació consulteu www.santjoandelesabadesses.cat/laveu

Inauguració de carrers de la Vila Vella

A finals de juny varen inaugurar-se els carrers Ferrer Olzina, Jaume Nunó, Parassols Pi, Nobles Gironella, Abat de Vilalba, Pere Roca, plaça del Vinyal i l'Era d'en Serralta després de la seva remodelació seguint el Pla Director de la Vila Vella. Les obres dels carrers han permès soterrar els serveis de telefonia, electricitat i enllumenat, canviar la xarxa de clavegueram substituint les antigues mines per tubs de plàstic i substituir l'antic paviment de formigó per una combinació de llambordes i lloses de Sant Vicenç. Així mateix, aquesta actuació ha servit per a construir una plaça entre els carrers Pere Roca i Abat de Vilalba, on abans hi havia un solar. Aquesta plaça s'ha batejat amb el nom de plaça del Vinyal, en record dels camps que hi havia hagut antigament en aquest indret de la vila. A més d'aquesta actuació, també s'han efectuat unes obres de millora del ferm del carrer que uneix la plaça Duran i Reynals (els quatre jardins) i la plaça Abadessa Emma.

Canvi d'enllumenat

Sant Joan ha canviat un 60% de l'enllumenat per reduir la contaminació lumínica i afavorir l'estalvi energètic. S'han substituït la majoria de les làmpades que utilitzen vapor de mercuri per les que funcionen amb vapor de sodi d'alta pressió, que tenen un major rendiment (consumeixen menys potència però tenen el mateix efecte lumínic). Actualment un 30% de l'enllumenat ja era d'aquest tipus i s'ha actuat en un 85% del que encara no ho era. També s'han canviat alguns pàmpols i s'han instal·lat rellotges astronòmics.

La Reserva a l'Alberg Ruta del Ferro es pot fer en línia

A principis d'estiu l'alberg va estrenar un nou canal de venda alternatiu i complementari als clàssics per tal de facilitar la reserva i poder fer la contractació de serveis d'una forma ràpida i sense intermediaris a través de la pàgina web de l'Ajuntament. L'alberg santjoaní és un dels preferits de la Xarxa Nacional d'Albergs Socials de Catalunya ja que és el que recull un grau de satisfacció més alt per part dels usuaris de Xanascat.

El MAP Abadessenc guanya la Medalla d'Or als Specials

L'equip de futbol sala de la Fundació MAP, dirigit pel santjoaní Jordi Solanelles, va proclamar-se campió dels Special Olympics que es varen celebrar-se a Vilanova i la Geltrú aquest passat octubre. La delegació de la fundació, amb 20 atletes, a més de la de la futbol sala, també es va endur dos ors i una plata en petanca. L'Ajuntament va rebre l'equip a la sala de plens per donar-los l'enhorabona per les medalles i reconèixer l'esforç i el treball de l'equip.

MÉSALUT dedica la seva jornada al cor

Sant Joan és, cada cop més, un poble cardioprotegit. Durant l'última jornada Mésalut es va instal·lar un nou desfibril·lador fix al passeig Comte Guifré per atendre més ràpidament les urgències d'aquesta zona cèntrica del municipi. També se'n va instal·lar un altre a l'edifici de l'alberg La Ruta del Ferro. Durant la diada tècnics de DIPSALUT i de l'Associació Ripollès.cor varen explicar el funcionament dels desfibril·ladors portàtils, i l'eminent cardiòleg Dr Brugada i la Dra Maulen varen impartir la conferència "Com mantenir un cor sa".

Nova Junta de l'Unió de Botiguers

Des de fa uns mesos ja treballa la nova Junta de la Unió de Botiguers, una associació que compta amb 60 associats entre comerciants i botiguers del poble i que té com a objectiu potenciar el comerç a Sant Joan. En aquesta nova etapa la Unió ha preparat un curs d'aparadorisme per als seus associats, renovarà els panells que té al poble i crearà mapes amb els comerços que en pertanyen. Entre d'altres, i amb la col·laboració de l'Ajuntament, han dissenyat una campanya per tal d'impulsar l'activitat comercial. Porta el nom de *Sant Joan + Comerç + Mercat + Diumenge* i consisteix en la col·locació de tòtems en punts amb aflluència de turistes o anuncis als diferents mitjans de comunicació comarcal.

Gorritxuak santjoanins

Sant Joan tindrà, aviat, una penya de l'Osasuna. Jose Alguacil, ànima de la iniciativa, explica que entre els deu gorritxuak ("rojillos") inicials de la penya hi ha aficionats del Barça i del Madrid que tenen simpatia amb l'equip vermell i confessa que han creat la penya per passar-s'ho bé animant a l'equip i fent algun

desplaçament a Pamplona. “Sóc un defensor de causes perdudes, és molt avorrit ser d’un equip guanyador i ells van al futbol com si fos una festa”, explica Alguacil. Ell en serà el president, Pere Sola serà el tresorer i Patri McCloskey, la secretària. Això sí, el president confessa que aquest any ho tindran complicat per salvar la categoria.

Roger Mas a Sant Joan

El Comte Arnau ja té una altra versió musical. Es basa en el poema “Lo Comte Arnau” de Jacint Verdaguer, i la va estrenar Roger Mas a Sant Joan, en el concert que va oferir el 14 de juliol passat dins del Cicle de Representacions del Mite. Roger Mas va oferir un recital a l’Era d’en Serralta on va presentar per primera vegada una composició que recorda les bandes sonores del “western”. A partir d’ara, “Lo Comte Arnau” estrenat a Sant Joan s’incorpora al repertori habitual del cantautor de Solsona, al costat d’altres versos de Verdaguer que ja va musicar al disc “Cançons tel·lúriques” (2008). El Cicle de Representacions va incloure enguany una altre espectacle estrenat a Sant Joan: el concert “Terra de monestirs”, a càrrec de la cobla La Flama de Farners, el dia 21 de juliol. Sota la direcció de Jordi Molina, el repertori incloïa sardanes i música per a cobla inspirades en monestirs de Catalunya, entre ells el de Sant Joan: una de les peces era “Ingilberga”, composició de Paco Viciano inspirada en aquesta abadessa. El cicle es va completar amb l’actuació de l’Esbart Sant Martí de Barcelona. La inauguració del cicle va comptar com a conferenciant amb el crític literari Sam Abrams, que va parlar sobre la gestació del poema “El Comte Arnau” de Joan Maragall.

Pastorets per Nadal

L’Escola de Teatre del SAT, mitjançant els alumnes dels quatre primers cursos, recuperarà la tradició de fer teatre per Nadal. La idea de fer un text teatral nadalenc va sorgir improvisadament després que el SAT rebés, en donació, la roba que s’utilitzava per fer el pessebre vivent. No es tracta d’un text clàssic sinó una adaptació per a infants escrita per l’escenògraf català Joan Salvador (fill del també escenògraf Joan Salvador Collado, creador del taller Germans Collado). La Blanca López, directora de l’escola, tindrà l’ajuda dels alumnes de l’últim curs per preparar aquesta representació.

Mishima, cap de cartell de Primavera Viu 2013, organitzat pel JAS

El festival de primavera organitzat pel Jovent Actiu Santjoaní (JAS) amb la col·laboració de la Comissió de Festes continua la seva proposta d’acostar grups de primera línia a Sant Joan. Després de fer possible escoltar Antònia Font, Catarres i Mesclat al nostre poble, aquest proper 23 de març serà el torn de Mishima. Aquest quintet barceloní, encapçalat per David Carabén, és un dels referents de l’escena musical catalana actual i, possiblement, passen pel seu millor moment després d’editar discs com *Set tota la vida* (2007), *Ordre i aventura* (2010) i *L’amor feliç* (2012). A més, Mishima ha estat reconegut pel públic i per la crítica com una de les bandes que ofereixen un directe més sòlid del pop-rock en català.

Nous comerços

In-somni

La campdevanolenca Verónica Mesa encara no sap explicar per què va decidir obrir un bar-restaurant, però el que sí que sap és perquè ho va fer aquí. Creu que Sant Joan és un dels pobles més vius de la comarca, així que va decidir començar un nou projecte aquí i oferir alguna cosa diferent als santjoanins. In-somni és un local pensat en fer-se un lloc dintre dels bars nocturns. Té una zona on hi conviuen una diana que permet connectar-se online i competir amb altres clients d'altres bars, un billar i un futbolí pintat negre per no desentonar amb la decoració amb tons foscos de l'espai. Al costat, una zona estil *chill out* amb llar de foc i en una altra, ben diferenciada, hi trobem el menjador. A In-somni fan dinars i sopars amb carn a la planxa, embotits, torrades... Fan menú cada dia i durant el cap de setmana hi trobareu plats més elaborats. El trobareu a la ctra. de Camprodon. Tenen terrassa i està oberta tot l'any. In-somni obre cada dia d'11 del matí a 2 de la nit, i els caps de setmana fins a les 3 de la matinada.

Electric Paradise Tattoo

De petit sempre havia dibuixat i quan va veure per primera vegada un tatuatge va quedar atrapat per aquest art d'origen ancestral. "Era molt lleig", reconeix en Frank E. Però per poc agraiat que fos, aquell *tattoo* ja va aconseguir que s'interessés pel món dels dibuixos damunt de la pell. D'aquells inicis (només tenia 13 anys quan va tatuar per primera vegada l'espatlla d'un amic) han passat prop de 25 anys, i en aquest temps ha fet de la seva afició una professió. Després de passar uns anys a Eivissa i tatuar durant tot el dia només parant per dinar, en Frank E i la seva família varen venir a Sant Joan, "un poble ideal, perquè tens platja, neu, muntanya i també la ciutat a prop". També destaca que aquí ha trobat amics d'aquells que en fas pocs a la vida, i que l'han ajudat a muntar el seu estudi al poble. Fa ben poc que ha obert Electric Paradise Tattoo, però ja ha tingut alguns encàrrecs. "Hi ha una senyora de més de 50 anys que s'ha fet el primer tatuatge aquí", explica en Frank E. Ha estat constantment en contacte amb tot tipus d'artistes i buscant contínuament el seu estil propi. Dintre de l'estètica artística de tatuatge també personalitza gorres i samarretes i fa quadres sobre tela. El podeu localitzar a Facebook buscant Electric Paradise Tattoo i també al telèfon 633 608 500. El local el trobareu a l'inici de l'av. Comte Guifré, i fa cantonada amb el carrer Mestre Guiu.

Jardineria El Trèvol

En Sergi Verdaguer i en Jordi Colomer feia més de 10 anys que treballaven de jardiners per a l'empresa de Molló Calitx Hotel. Al jubilar-se el seu cap varen decidir crear la seva pròpia empresa el passat mes de març, i la van batejar amb el nom de Jardineria El Trèvol. En Sergi Verdaguer va estudiar jardineria i tant en Sergi com en Jordi disposen del títol d'aplicadors de productes fitosanitaris. Ofereixen tot tipus de serveis vinculats a la jardineria: manteniments, poda, col·locació de lloses, construcció de jardins... Fan dissenys al gust del client. Si us interessa comptar amb els seus serveis els trobareu al C/ La Ral 4. Podeu contactar amb ells trucant-los al 696 633 171 o al 608 343 760 o enviant-los un correu electrònic a jardineriaeltrevol@gmail.com

El racó de l'arxiver

"En crida i cerca!"

Jordi Roca

El document escollit per a la segona entrega de la secció de l'arxiu torna a ser una denúncia

El 30 de març de 1888 era Dijous Sant i un dels actes centrals de la celebració era una processó solemne. Aquell mateix dia, l'alcalde José Soler publicà un "bando" on advertia que qui la volgués presenciar havia de "guardar buena compostura que a la grandiosidad del acto se requiere y estar descubiertos; advirtiendole que entregará sin contemplación de ninguna especie a los tribunales de justicia a aquellos que contravengan esta mi disposición".

Tot i la contundència de l'advertiment un agosarat es va atrevir a no complir "esta mi disposición" i segons els

testimonis -17 en total- l'individu "permaneció sentado dentro del arroyo de la mencionada calle mayor en un banco colocado a la izquierda de la puerta que da entrada al café llamado *Dels Nostres* propio de D. Pedro Martín Vergés, en actitud inconveniente e impropia del acto que se estaba celebrando puesto que se halló fumando y cubierto". L'individu es deia Juan Nadal i era el professor de l'escola laica que hi havia al primer pis d'una casa del carrer Major.

Una vegada comès el delictes, l'alcalde, diligent, va enviar la denúncia al jutjat municipal, on el jutge Antonio de Serralta va iniciar la tramitació. Aquesta denúncia s'elevà al jutjat d'instrucció que corresponia a la vila, a Puigcerdà, ja que els testimonis havien provat els "indicios de criminalidad". El jutge de Puigcerdà el va deixar en llibertat provisional amb l'obligació de presentar-se cada quinze dies al jutjat de la vila i pagar

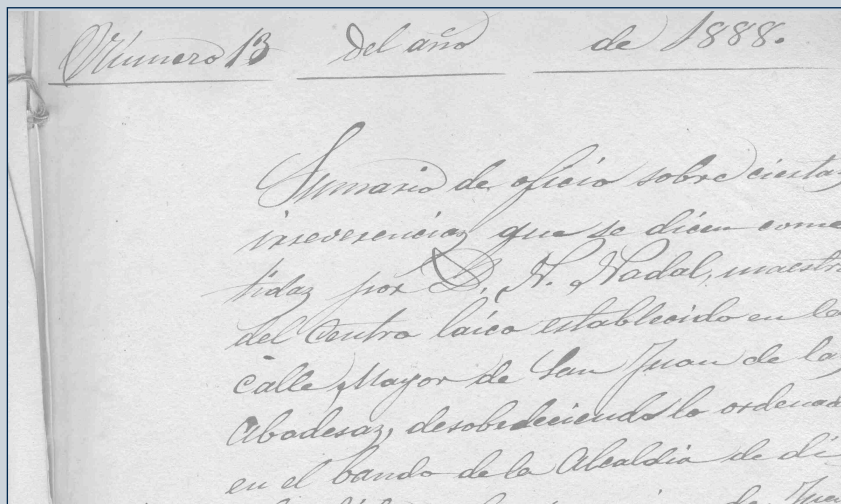
una fiança de 1000 pessetes. Quan se li va anar a comunicar aquesta decisió al lloc on vivia, al professor no l'hi varen trobar ja que havia marxat cap a Barcelona.

Aquí comença la crida i cerca del "rebelde" Sr. Nadal per bona part de la Catalunya Vella: Barcelona, Manresa, Granollers, Parets del Vallès, Girona, Santa Coloma de Farners, la Bisbal d'Empordà i Figueres. Fins i tot es publiquen anuncis al *Boletín Oficial de la Provincia de Gerona* i a la *Gaceta de Madrid*. Tot i això no varen localitzar mai Joan Nadal, ni ell es va presentar voluntàriament al jutjat. El 20 de desembre de 1888 es tancava el sumari declarant "interinamente rebelde al procesado Juan Nadal" i s'anotava el seu nom al registre de penats.

Segurament Nadal no es va acostar mai més a Sant Joan, però en aquell moment va marcar un precedent de trencament amb els poders locals tradicionals a través de la seva actitud i de la seva professió, mestre d'escola laica. De fet, la creació del Centre Catòlic es pot interpretar com una resposta als moviments i infraestructures socials laiques d'aquella època.

Per consultes:
arxiu@santjoandedesabadesses.com
Al Twitter @ArxiuHMstjoanab

Cada dijous al magazín de La Veu (12h), comentarem un altre document de l'arxiu.

Detall de la denúncia a Juan Nadal (1888)

De Sant Joan al món:

Cristina Vallès i Serra

Joan Basagañas

Edat i lloc de residència actual.

Tinc 43 anys i visc en un poblet que es diu **Tuchomerice**, al costat de Praga, a la República Txeca. Praga està situada al centre geogràfic d'Europa i podríem dir que fa de frontera cultural, històrica, lingüística, gastronòmica... entre l'Europa de l'oest i la de l'est. La ciutat té uns 1,9 milions d'habitants en un país de 10 milions. Praga és una de les ciutats més boniques d'Europa, amb el seu nucli antic i centre històric (Patrimoni de la Humanitat), el conjunt medieval del castell i el pont de Carles IV. El riu Vltava divideix i travessa la ciutat de nord a sud i li dona una amplitud i unes vistes magnífiques. És una ciutat molt verda, amb molts parcs, poc densa i poc congestionada de trànsit. Hi ha molt bona qualitat de vida, sobretot si es tenen nens petits. El principal inconvenient és el clima. Els hiverns són llargs (de novembre a abril) i amb força neu. Aquest hivern vàrem estar un parell de setmanes a $-17\text{ }^{\circ}\text{C}$ graus durant el dia. I creieu-me que es passa molt fred i no és gaire divertit, sobretot quan has de conduir amunt i avall.

El nostre poblet és a 20 minuts en cotxe al nord de la ciutat, al costat de l'aeroport. És molt tranquil i està rodejat de boscos i prats. La majoria

de la gent que hi viu són jubilats excomunistes que abans treballaven a l'aeroport, o parelles joves amb nens petits d'origen internacional. Als pobles d'aquí no hi ha un centre amb botigues on anar a comprar i trobar-te amb la gent. Són carrers amb cases, en un lloc hi ha l'oficina de correus, en un altre un mini-cafè, en un altre una botigueta de vietnamites, etc. Els comunistes construïen fàbriques (blocs de formigó rectangulars immensos) al mig dels pobles. Imagineu-vos la vista. Però per sort el nostre poble no en té cap, cosa que li dona un aire més bonic. Per anar a tot arreu has d'agafar el cotxe. I mai ningú et parla, ni pel carrer ni a les botigues. I és clar, tu tampoc parles mai amb ningú.

Quants anys fa que ets fora de Sant Joan?

Vaig marxar de Sant Joan quan tenia 17 anys per anar a Londres, a treballar d'au-pair i aprendre l'anglès. Després de 2 anys a Londres vaig anar a Barcelona a estudiar i treballar i ara, des del 1997 (ja fa 15 anys) visc fora de Catalunya: he passat per Brussel·les, Monza (Itàlia) i d'ençà l'any 2005 que vivim a Praga.

Per què vas marxar i per què vas escollir la República Txeca?

Vaig marxar de Catalunya per feina. L'empresa on treballava, a Barcelona,

em va oferir un lloc de treball a Brussel·les com a cap de formació de productes. Va ser una molt bona oportunitat professional i personal. A Praga hi vàrem arribar per casualitat i per feina, també. Estàvem tips de Brussel·les i del seu clima gris i plujós i l'empresa per a la qual treballava en aquells moments em va oferir la possibilitat de venir a Praga durant 3 anys per a engegar el projecte d'una Universitat Corporativa. Amb el meu marit, en Ben, no ens ho vàrem pensar dues vegades. Havíem visitat Praga durant un cap de setmana i ens va encantar la idea. Ara ja fa 7 anys que hi vivim.

Quan vas marxar, pensaves que retornaries aviat a Catalunya o ja imaginaves que la teva estada a l'estranger seria llarga?

La veritat és que quan vaig marxar a Brussel·les no tenia plans ni de tornar ni de quedar-me enlloc. Tenia 27 anys, sense parella ni fills, sabia que tenia un contracte laboral d'un any i mig i vaig decidir aprofitar-ho, aprendre i gaudir al màxim, i que ja es veuria el que passaria després.

Tenint en compte que has viscut a Monza, Londres i Brussel·les, què va fer que et quedessis a Praga?

Vivim a Praga a causa de la feina del meu marit i per la bona qualitat de

vida que hi ha aquí.

La República Txeca és un país “low cost”, que es diu, o de “costos baixos” per a empreses internacionals que obtenen mà d’obra barata i costos de producció, en general, més econòmics que als països de l’Europa occidental. Aquestes empreses, però, també necessiten professionals qualificats multilingües i amb experiència per a càrrecs de més responsabilitat. Per aquest motiu contracten gent com en Ben. Ja fa 5 anys que és en una empresa de serveis de telecomunicacions. Una de les coses que fa que ens agradi viure aquí és la bona qualitat de vida que hi ha per a una família amb nens petits. Tenim dos fills, en Mateu, de 6 anys i la Nora, de 4. S’ho passen d’allò més bé als parcs jugant en gronxadors, als restaurants preparats amb zona de jocs per als nens... Però a més a més hi ha un sistema sanitari públic i gratuït molt bo, una xarxa de transport molt pràctica i eficient, bones escoles internacionals i bones instal·lacions esportives, es fan moltes activitats culturals per a grans i petits, hi ha poc trànsit, poca criminalitat, distàncies relativament curtes per anar a tot arreu. A més, la vida (menjar, roba, coses de primera necessitat...) no és tan cara com a Catalunya... Vivim en una ciutat on hi ha tots els avantatges que pot oferir una ciutat però sense els inconvenients de les grans ciutats.

Vas tenir problemes d’adaptació a la forma de vida, la cultura o la forma de treballar dels txecs?

Sí, de problemes, molts. I encara hi són, sobretot a nivell de comunicació. L’inconvenient més gran d’aquest país per a nosaltres, i en general per als estrangers, és la llengua. El txec és una llengua eslava com el polonès o el rus. És molt difícil d’aprendre, diria que impossible si no fas una immersió total en la vida dels txecs (vivint i treballant només amb txecs). I és clar, com que és tan difícil, t’acabes movent entre la gent i les famílies internacionals, dels col·legis, on tothom parla anglès. Amb el temps, però, acabes aprenent les paraules que necessites per sobreviure, sobretot a les botigues, al metge...

Els txecs en general no parlen anglès. Alguns parlen alemany i d’altres saben rus, però no el volen parlar, o sigui que de comunicació amb ells, no n’hi ha gaire.

Un altre tema del qual no participem és el de la gastronomia txeca: és una cuina molt pesada i greixosa (per combatre el fred, és clar), a base de patates, dumplings o boles de pa bullides i estofats de porc i ànec. Mengen poca verdura, fruita i peix. **Com és la societat txeca? Es nota la influència de tants anys de règim comunista?**

Els txecs són reservats, eixuts i freds. Tenen el caràcter de l’Europa de l’est. Es tarda a conèixer algú i costa que s’obrin de manera amistosa. Són malfiats ja que hi ha molta corrupció en política i a la policia. El llegat comunista sí que es nota amb algunes coses, com per exemple, els horaris: arriben a treballar molt aviat al matí: 5.30h, 6.00h., per així fer les seves 8h i poder sortir abans a la tarda per poder gaudir de les seves hores lliures (més importants que el treball en si mateix). Un altre exemple que ens hem trobat és que tenen un sentit de comunitat bastant fort, com per exemple, quan neva molt sempre hi ha algun veí que es lleva molt i molt d’hora (4.00h...) i neteja les voreres, les zones de pas dels veïns, etc.

És gran la comunitat catalana a la teva ciutat? Hi tens vincles? En cas que sí, quines activitats feu?

Hi ha molt pocs catalans aquí a Praga.

De fet, jo només en conec 2! Els veig un cop al mes per fer la xerrada i posar-nos al dia.

Què coneixen els txecs sobre Catalunya? Com ens veuen?

Doncs la veritat és que de Catalunya no en saben gaire res. Barcelona té més ressò i alguns hi han estat o almenys n’han sentit a parlar.

La tornada a Catalunya la veus ja com a impossible? Amb quina freqüència vens a Sant Joan i què enyores més del poble?

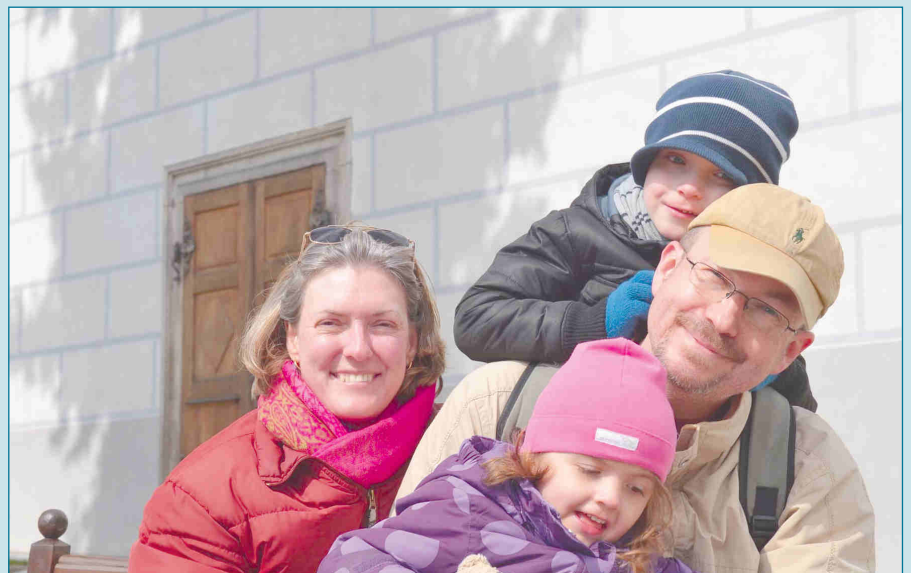
En aquests moments veig la tornada difícil. No tenim la idea de tornar a Catalunya a treballar o a viure-hi en els pròxims anys. Ens agrada viure a l’estranger.

Venim a Sant Joan dos cops a l’any: a l’estiu i per Nadal. Als nens els agrada moltíssim i els va bé per a practicar i aprendre el català. Sant Joan són les nostres arrels.

El que enyoro més del poble és la meva família i amics, parlar cada dia català i entendre les converses al meu voltant, l’amabilitat i els somriures de la gent, que tot ho tens a l’abast de la mà i que no cal agafar el cotxe per anar a comprar!

Com t’informes de tot allò que passa al nostre poble?

A través de la web de l’Ajuntament de Sant Joan, el facebook i llegeixo la secció comarcal de 324.cat i el 9nou.cat. Avui dia saber el que passa en algun lloc del món és a l’abast de la mà. Tenim l’opció d’estar molt connectats amb tot el món.

La Cristina amb la seva família

Del món a Sant Joan:

Yong-Qi

Eusebi Puigdemunt

Escampa la pluja mentre en Yong-Qi em desgrana les seves vivències a la sala de professors de l'Institut d'ESO de Sant Joan de les Abadesses, lloc on te l'entrevista, jo com a exprofessor seu i ell com a exalumne meu.

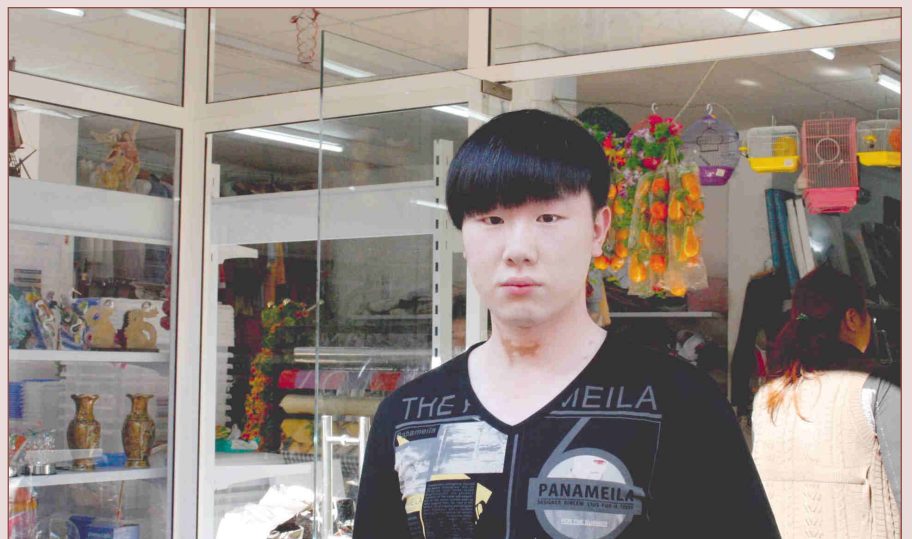
Ja fa gairebé nou anys que, amb la seva família, arribà a Catalunya provinent de la ciutat xinesa de Wen Zhou, situada a tocar del Pacífic a la regió de Zhejiang. És una urbs d'un milió i mig d'habitants: no pas massa gran per als seus paràmetres; gran per als nostres... i una nota curiosa referida a la religió que professen els seus habitants: el 20% són cristians; ell no pertany a aquesta minoria confessional sinó que practica la fe/filosofia budista. Tot i que era ben petit quan deixà enrere el seu terror natal -deu anys amb prou feines- en conserva un record ben viu, car no s'està de dir que li agradaria tornar-hi per poder-se retrobar amb els seus familiars, avis en particular, i alguns amics d'infantesa; de fet, no descarta pas el retorn.

A la nostra vila ja fa sis anys llargs que hi viu amb la companyia dels seus pares, el germà Hao-Yu i la germaneta Anni. Abans, però, feren cap a Badalona i l'estada s'allargà dos anys. Allà el seu pare i la seva mare van regentar un basar situat al centre de la ciutat i també és on va nèixer en Hao-Yu, el germà segon.

Què en queda, de Badalona? Doncs la memòria de ser el primer lloc de contacte amb una realitat completament diferent de la que fins en aquells moments

havia conegut, a l'ensems que el primer contacte amb la realitat escolar catalana. A la pregunta sobre què li va sorprendre més un cop instal·lat a Catalunya, la resposta és francament divertida: el nas dels catalans, desmesuradament gros als ulls d'un nen xinès que no havia vist mai cap europeu de carn i ossos tant a tocar !

No recorda el nom de l'escola pública on va estar escolaritzat i on cursà els dos darrers cursos de Primària, però sí l'ensenyament

que rebé a l'Aula d'Acollida, espai destinat a l'alumnat nouvingut que ni parla ni entén el català. És aquí on va aprendre a manegar-se correctament tant en català com en castellà gràcies a l'esforç del professorat encarregat de l'aula com també dels auxiliars de conversa, que eren alumnes que els acompanyaven arreu i els ajudaven a desenvolupar les habilitats lingüístiques que calien als nouvinguts com ell. Hi havia matèries que no havia de fer, ja que la prioritat eren els aprenentatges lingüístic i matemàtic.

I amb la fi de la Primària arribà la fi de l'etapa badalonina per endegar-ne una de nova: la santjoanina. Ell i família arribaren a la vila a les acaballes de l'any 2005 i pel gener de 2006 en Yong-Qi es personà a l'institut a estudiar el primer curs de l'ESO.

Sant Joan li semblà petit, oi més si tenim en compte els seus dos referents urbans, Wen Zhou i Badalona. També el va sorprendre la mida reduïda de l'aulari de l'institut i que no disposéssim d'Aula d'Acollida (a diferència d'avui que sí en disposem).

Nou poble, nou negoci dels pares -un basar força més gran que el badaloní-, nous deures. El primer deure, fer amics; el segon, adaptar-se a l'entorn escolar i social propi de Sant Joan. De l'apartat de les amistats, en destaca la bona acollida que li dispensaren els nens i nenes de primer d'ESO i no s'està de dir uns quants noms d'entre els qui es va fer més... permeteu-me la llicència d'ometre'ls car no voldria deixar-me'n cap al tinter i, en tot cas, ja saben ells qui són els destinataris del seu aprecí.

L'entorn escolar i social: els esforços del professorat per tal de poder-li oferir un ensenyament reglat tal i com déu mana a través de grups reduïts, de reforç,

adaptacions curriculars, etc. A destacar la seves habilitats artístiques, especialment pel que fa al dibuix. Quan va obtenir el títol de graduat d'ESO se li proposà tant des de tutoria com des de la direcció del centre que anés a Olot o a Vic a cursar el Batxillerat Artístic ja que tenia -té- bones aptituds al respecte. Malauradament la proposta no reeixí degut als imperatius del negoci familiar i, de fet, ara hi està treballant, al Gran Basar, popularment (i dit amb tot l'afecte), els xinos. A més, des que té el carnet de conduir ajuda als pares quan s'escau fent de xofer de l'Opel patern.

Des del naixement de la petita Anni se li ha regirat més feina: fer de mainader, així que compagina el taulell de la botiga amb la tasca de tenir cura de la petitona, de dos anys i mig en el moment de redactar aquestes ratlles. El podeu trobar passejant pels carrers i places de Sant Joan empenyent el cotxet o jugant amb ella a l'entrada de la botiga: només hi ha un lloc on difícilment el trobareu, la piscina, ja que no sap nedar ni li agrada gaire l'aigua.

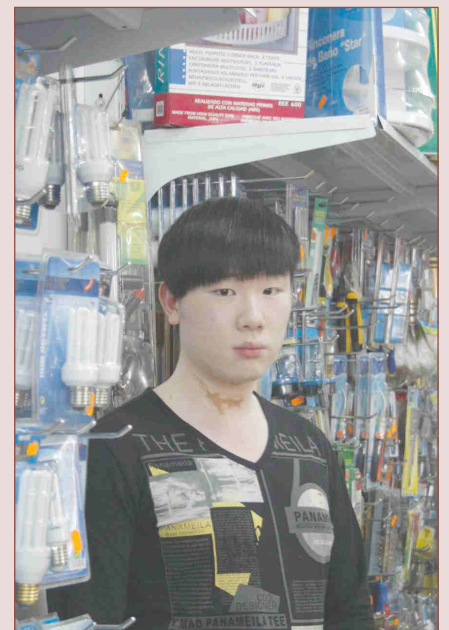
I si fins aquí arriba el present, com veu el futur en Yong-Qi? Doncs treballant en el seu propi negoci... no sap ben bé quin encara; tampoc no té massa clar de quina mena serà ni on: Sant Joan? Potser sí. De fet, el poble li agrada -hiverns a part!- però el troba un pèl petit i amb oportunitats més aviat magres. Malauradament no li falta pas raó.

Casar-se? La resposta és afirmativa i amb un cert punt d'entusiasme, entusiasme que puja de grau quan parla de tenir fills: en vol, i en paraules textuais "tenir fills és una de les coses més importants del món". És en aquest aspecte el que enyora menys de la Xina, -i

subratllo el menys- atesa la política del fill únic imposada pel Partit Comunista Xinès. Segons les pautes d'aquesta política de restricció demogràfica ni el seu germà Hau-Yu ni la germaneta Anni serien avui al món.

En fi, el temps de l'entrevista es va acabant mentre s'acosta l'hora d'anar a dinar, un dinar típicament xinès a base d'arròs blanc amb verdures i carn adobada... i de menjars catalans? Es queda amb el pa amb tomata i qualsevol embotit acompanyant. Em diu adéu en xinès: confesso que no sabia reproduir amb una mínim d'exactitud aquest mot en l'escrit que ara teniu la paciència de llegir... Em comenta que si per a ell el mandarí no li suposa cap dificultat, sí que al seu germà Hau-Yu se li fa una autèntica muntanya: "normal", em diu, "ell ja ha nascut aquí i tot el que és xinès li queda lluny".

L'acomio des de la porta principal de l'institut, porta que tan sols fa quatre dies passava i traspassava per venir a classe: els alumnes passen, com així ha de ser, però les aules romanen... i el seu pas ha enriquit un poc més la diversitat que, signe del temps, els és pròpia.

Yong-Qi, al Gran Basar

Can Descamps

El prestigi guanyat a pols

Montserrat Rius

Rita Torrent Giralt, nascuda a Ceret (Catalunya Nord) i Francesc Descamps Planella, nascut a Sant Joan de les Abadesses, deuen ser de la gent més coneguda de Sant Joan i comarca. La seva botiga de roba, Can Descamps, ha estat tot un referent de qualitat i modernitat. Van obrir també una botiga de pell a Camprodon, de roba a Tossa i anaven a fira a Girona un cop a l'any. En Francesc es va jubilar fa 11 anys, però fins que la Rita no ho ha fet, el 31 de desembre de 2011, ell ha continuat treballant entre bastidors, sobretot portant la comptabilitat.

El blanc i el negre, la sal i el sucre, la Rita i en Francesc, dues personalitats tan diferents que, ben segur, aquesta és la clau del seu èxit comercial i també personal i familiar. En Francesc sembla un home de seny, pausat, aparentment tranquil, raonador i raonable. La Rita és alegre, activa, arrauxada, xerrameca, entusiasta, una explosió de vitalitat, una bomba.

En Francesc recorda com va començar tot...

Àngela Planella, l'Angeleta Barbera, nascuda a Abella, va ser la "culpable" de tot. O potser va ser el meu pare, en Joan Descamps, barber de Camprodon que l'any 1936 es va casar i es va establir a can Vinardell. La guerra va fer marxar el meu pare i va marcar un parèntesi d'uns anys, el meu tiet va seguir amb la barberia i la meva mare l'ajudava. L'any 44 va començar la botiga, i va ser d'una manera molt original. A la barberia, un viatjant va recomanar que hi venguéssim una mica de roba, i així, per Nadal, la meva mare va començar a vendre mitges, mitjons, mocadors... Era una persona amb molta empena, i quan va veure que ho havia venut tan bé, va començar a baixar a Barcelona a comprar roba per vendre-la.

Va vendre durant molt de temps a la barberia?

Ben aviat va veure que allà no la podia vendre i va agafar un altell a l'edifici de Telègrafs, on hi havia la sastreria de can Serra, en un pis. Aquest va ser l'inici de la botiga. Com que la meva mare era de Camprodon, va començar a agafar el cotxe de línia i

també la bicicleta, un mocador de farcell, i anava a mercat allà, on hi venia molt.

Francesc, quan i com es va decidir a treballar a la botiga?

Jo tenia un germà que va marxar a Mataró a estudiar, i jo vaig ser el comodí de casa: quan sortia d'estudi ajudava a la barberia i a la botiga. Quan tenia 14 anys, la meva mare va muntar la botiga al carrer Pere Rovira, al costat del forn de la Balbina; en deien ca l'Angeleta Barbera, mentre que la barberia sempre va ser can Descamps. La barberia i la botiga de roba es comunicaven. M'havia trobat a vegades que remullava a la barberia i sentia la meva mare que em cridava: "De seguida que puguis, vine, que tinc feina!" I després... "Guaita, afanya't que la barberia està plena de gent!" Així doncs, també vaig aprendre l'ofici de barber, que em va anar molt bé durant la mili.

Més endavant vaig anar tirant més per la botiga, perquè anava a més i, en canvi, la barberia anava a menys; quan van sortir les màquines d'afaitar va baixar la feina i jo em vaig decantar per la roba. La meva mare va morir molt jove, l'any 1971, a 55 anys, i jo

em vaig posar al capdavant de la botiga.

Rita, com va ser el teu començament a la botiga?

Vaig començar quan ens vam casar, l'any 64, i jo vaig venir a viure a Sant Joan. Jo vivia a Ceret, a França, i el vaig conèixer a Vilallonga de Ter, d'on era la meva mare i jo hi anava esporàdicament. La gent d'allà em deien si era boja de casar-me amb ell, amb aquella situació, en aquella Espanya, no ho entenien... Al principi de despatxar jo tenia molta vergonya, segons qui entrava m'amagava darrere de la cortina. La seva mare explicava que en Francesc es casava amb una francesa, i quan vaig venir aquí, les dones venien a la botiga i deien: "Oh, però si és la Riteta!", perquè em coneixien de Surroca; jo hi anava perquè era família dels Verbons.

Què hi veníeu, a la botiga?

Rita. Vam començar amb la confecció; va ser la primera botiga que va vendre confecció, devia ser l'any 1962. Era l'inici dels texans; al principi la marca Jocavi només en feia per a homes, i després han acabat per fer-ne també per a dones. I també veníem els vestits blaus, els de feina, i les caçadores que portaven els pagesos. Hi havia unes bones estibes de gènere. Els pantalons texans els veníem llavors per anar a Sant Antoni. Era el principi i la confecció va anar a més, i nosaltres també ens hi vam anar implicant cada cop més, tampoc ens vam quedar aturats. Cada setmana baixàvem a Barcelona; hi va haver un moment que vam marcar època.

I a la botiga actual, quan us hi vau traslladar?

Francesc. L'abril de l'any 76; això era un solar, es va edificar i vam comprar els baixos i el pis. Feia vuit dies justos

que érem aquí i va néixer la tercera filla.

I va agafar llavors el nom de Can Descamps?

Rita: No, Can Descamps va passar a dir-se'n quan l'Angeleta es va morir, l'any 71. En fer el canvi de nom ja hi vam posar Can Descamps. Però encara no fa gaires anys les senyores grans venien i em deien Angeleta. I així, fins l'any passat. En Francesc ja es va retirar abans, i jo vaig allargar dos anys, perquè sempre teníem l'esperança que algú de casa ho agafaria.

De tots dos, qui era més bon botiguer?

Francesc: La Rita és més bona venedora, jo sóc més bon comprador. Un bon comprador és aquell que en compra 50 i en ven 45, el mínim de *gasto* per poder guanyar-hi més.

Rita: Jo, és que compro massa, m'encego, m'emocio. Els venedors ja sabien que jo era així, i n'hi havia un que portava una maniquí [una model] i quan arribava aquí feia que ella anés a prendre alguna cosa amb el Francesc, i així ell es quedava sol amb mi i venia molt més. Sí que em considero una mica bona venedora, fins i tot he venut cireres, a Ceret, quan encara eren a l'arbre!

Alguna anècdota?

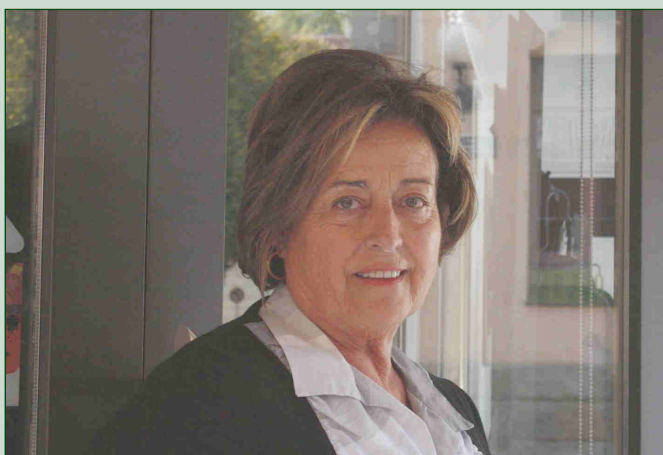
Francesc: Una que recordo, no sé si es pot explicar... Un diumenge de la festa major de Sant Joan va venir un home que demanava si podria vendre-li uns pantalons. Els hi vaig donar i es va quedar adormit dins de l'emprovador; anava una mica tocat... Un any vam fer el vestit als músics de la Cobla Montgrins, que van venir a la festa major, van mirar l'aparador, van entrar i els va agradar. Un cop vam vendre dos *trajes* a dos senyors,

un dels dos era per un home que se n'anava a Londres a una convenció, i vam canviar els pantalons i no se'ls van poder posar perquè a cap dels dos els anava bé el de l'altre. Una de les coses que em sap greu és no haver-me apuntat en un llibre totes les coses que ens han passat a la botiga, perquè després no te'n recordes.

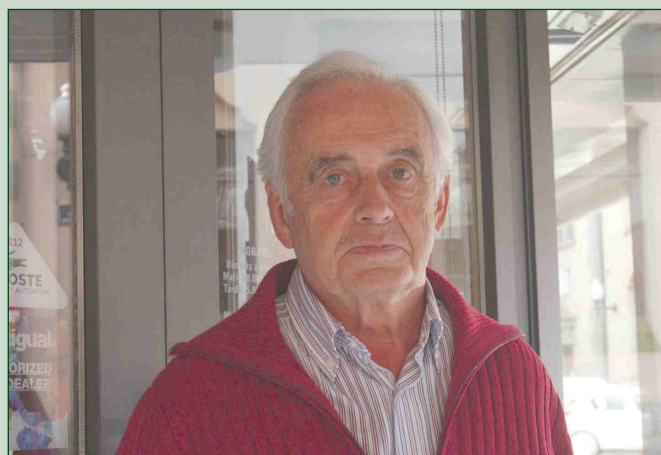
Tota la vida darrera d'un taulell

Rita: Sí, en Francesc s'ho ha pres molt bé, però jo no, perquè jo tota la vida he estat al darrere d'un taulell, ja que el meu pare era sastre i jo l'ajudava, anava a veure els clients i em bellugava molt. A vegades baixo l'ascensor i encara tinc la dèria d'obrir la porta de la botiga. Els primers mesos que va estar tancada baixava a escombrar el carrer, hi trobava gent i així xerrava, i encara em pensava que la botiga era oberta.

Francesc: El tracte de tota la vida t'agrada, coneixes la gent, xerres... La gent em veu com una persona que ha viscut molt bé; la versió de la gent és que no has treballat. S'ho miren així. Encara no fa pas massa em van dir: "Però tu, que no has fet mai res"... Et veuen arreglat, de botiguer, i diuen: "Aquest ha viscut molt bé". Si miressin les hores que hem passat darrere del taulell i la feina que hi ha després... Quan anàvem a Girona, sort que només eren 5 dies, perquè entre ser allà i els encàrrecs, acabaves mort. Els diumenges al vespre arribaves a casa a les 11 de la nit, mort de cansament, i l'endemà a les 10 ja havies d'obrir la botiga. Quan anaves a Barcelona sorties d'aquí a les 7 del matí, i arribàvem a les 9 del vespre, i després, a marcar el gènere... I la gent et deia: "Us ho passeu bé, aquests botiguers, tot el dia a Barcelona!" Com si passegéssim!

Rita Torrent

Francesc Descamps

Bonsai Associació Santjoanina

Exposició de bonsai als jardins del casal Jaume Nunó

Anna Julve

En Joan Anglada és, des de sempre, un gran aficionat a la jardineria, però l'any 1980 va descobrir el món del bonsai a través d'una revista japonesa i des de llavors la cura d'aquest arbre és el seu principal passatemps.

De mica en mica es va anar introduint en el món del bonsai, però va descobrir que "és un arbre que requereix una cura especial i que no és gens fàcil". Per aquest motiu, es va apuntar a alguns cursos on pogués aprendre aquest art i es va posar en contacte amb l'Associació Gironina d'Amics del Bonsai

(AGAB), on va conèixer molta gent amb qui compartia aquesta afició i va reforçar la seva idea d'organitzar la primera exposició a Sant Joan. Aquesta mostra es va fer per primera vegada l'any 1991 al Palau de l'Abadia.

En Joan es va continuar formant i va anar aprenent més sobre la cura del bonsai gràcies a totes les persones que va anar coneixent en cursos, trobades i exposicions. Uns anys més tard, l'any 2000, amb la col·laboració de l'Associació Garrotxina d'Amics del Bonsai, va muntar una altra exposició, aquesta vegada al claustre del Monestir, que es va fer anualment fins al 2007. En

aquestes mostres en Joan va aconseguir interessar alguns santjoanins i santjoanines, que li demanaven de crear una associació a la vila, la qual va néixer el 2009. Actualment, la Bonsai Associació Santjoanina compta amb 44 socis i sòcies.

A partir d'aquest moment, les exposicions de bonsais les organitza l'entitat i en fan dues cada any: una per la Festa Major de Sant Joan, dirigida a aficionats i socis, i l'altra, l'últim cap de setmana d'octubre, de caire més professional, amb bonsais de col·lecció. A més, l'associació organitza cursos de setembre a juny i sortides per visitar espais relacionats amb els bonsais.

L'exposició del passat octubre va acollir exemplars de gran bellesa

Demostració de l'art del bonsai durant l'última exposició

La Barra Jove

La Barra Jove durant el derbi Ripoll-Abadessenc de la temporada 2011-2012

Anna Julve

La Barra Jove és una entitat formada per aficionats al futbol i, sobretot, seguidors de l'Abadessenc. El club de futbol de la vila és el principal motiu pel qual es va fundar aquesta associació, que té per objectiu fonamental animar l'equip, tant en els partits de casa com en els desplaçaments. La idea de crear una afició per a l'Abadessenc va sorgir al final de la temporada 2007-2008. El seu president, en Xevi Poch, comenta com va ser: "En l'últim partit de lliga, en què l'Abadessenc jugava contra el Bescanó, s'hi jugava la permanència. Recordo que la nit abans estàvem junts una colla d'amics i un dels jugadors del club, en David Casas, ens ho va comentar, perquè nosaltres no anàvem mai al camp ni coneixíem

gairebé res de la situació de l'equip en aquells moments". Com que els agradava fer ambient i són "gent de poble", van organitzar ràpidament una convocatòria via SMS i correu electrònic entre amics i coneguts. La sorpresa va ser majúscula quan, el dissabte a les 16 h, al punt de trobada que havien establert, hi havia una cinquantena de persones, majoritàriament joves, que tot i la pluja van voler animar l'Abadessenc en aquell partit tan transcendent. A partir d'aquell moment, com que s'ho van passar tan bé, van decidir "acompanyar l'equip del poble durant tot l'any", explica en Xevi.

Després de l'experiència que havien viscut al camp de futbol, els seus impulsors van creure convenient obrir un local social, que és al carrer Comte Guifré, per trobar-se, fer les reunions de

l'entitat, veure el futbol plegats... Per poder cobrir les despeses del local, van constituir legalment l'entitat i van convidar la gent a fer-se socis de la Barra Jove. . Actualment l'associació compta amb una cinquantena de socis i sòcies.

En Xevi reconeix que cada vegada costa més aglutinar la gent per anar al camp, però que no és res greu, ja que hi ha uns anys futbolísticament més tranquils que d'altres. "Ara mateix desconec quin serà el futur de l'entitat, nosaltres anem dia a dia i de moment ens ho passem molt bé.

Les diverses colles que s'ajunten a la Barra Jove estan molt ben avingudes i el que creiem que no s'ha de deixar de fer mai des de l'entitat és anar a animar l'Abadessenc; la nostra il·lusió és que sempre tingui suport al camp", conclou en Xevi.

Caballeria Traduccions

Jordi Vilarrodà

Gairebé trenta anys enrere, quan la informàtica més avançada que alguns privilegiats coneixien eren els primitius Commodore i Spectrum, pensar que una empresa pogués treballar amb eines com aquelles era quasi ciència ficció, i que pogués fer-ho des de Sant Joan, encara més.

Corria l'any 1984 quan un jove professor de l'Escola Tècnica Professional del Ripollès, llicenciat en Traducció, va fer el primer pas per convertir en realitat aquesta quimera. Jordi Caballeria encara recorda com li va caure a les mans la possibilitat de traduir de l'anglès al castellà un manual del sistema operatiu MS-DOS "dels que et donaven quan compraves un ordinador". Ni ell mateix s'imaginava que aquell encàrrec seria la primera pedra de la seva

empresa, **Caballeria TASL (Caballeria Traduccions & Autoedició, SL)**, que encara avui és la primera i única del seu sector al Ripollès, dona feina a 8 persones i és capaç d'oferir als seus clients traduccions en més de 30 idiomes. Caballeria TASL ha continuat treballant gairebé sempre en continguts relacionats amb la tecnologia, l'evolució d'aquell senzill manual d'MS-DOS.

"D'aquella feina en van sortir contactes amb altres clients del sector electrònic i digital", diu Jordi Caballeria. L'empresa va començar a créixer malgrat les dificultats tècniques, però ell estava decidit a mantenir-la a Sant Joan, al poble on havia decidit viure. Al principi, calia anar a buscar els llibres o manuals, sovint a Barcelona. Quan s'acabava la traducció, s'enviava amb una lentitud ara inimaginable: els primers mòdems de connexió que

va utilitzar Caballeria tenien una velocitat d'uns 300 bauds, que ara s'ha multiplicat per 100.000. "Tenies la sensació d'estar fent una cosa gairebé heroica", explica; "fèiem teletreball quan encara no se'n deia teletreball". Però el mateix contingut del que traduïa li permetia estar al dia dels avenços tècnics de la informàtica, i el refermava en la convicció que algun dia seria tot molt més fàcil. Avui molts d'aquells avenços el fan somriure, com el primer ordinador portàtil que va veure –"en deien *transportable*"– una monumental màquina IBM que tenia una pantalla de 6 polzades, dues disquetes i un pes de 20 quilos amb el teclat que li feia de tapa.

I, efectivament, la tècnica va avançar. Avui l'empresa disposa d'una connexió de 30 megabites (?), que li permet rebre i enviar treballs a qualsevol lloc del món

Jordi Caballeria va intuir les possibilitats de les noves tecnologies quan començaven. L'empresa ocupa 8 persones a Sant Joan i ofereix traduccions en més de 30 idiomes.

amb una velocitat extraordinària “que encara serà millor quan hi hagi fibra òptica”. Fer teletreball des de Sant Joan i amb visió global és ara realment possible. De fet, Caballeria TASL té actualment, a part dels 8 treballadors de la seva plantilla, una xarxa de 65 persones distribuïdes per tot el món a qui encarreguen feines concretes. Això permet que les traduccions siguin realment de qualitat, i evitar aquella desagradable impressió de trobar-nos manuals d'instruccions amb explicacions intel·ligibles, encara que aparentment estiguin escrites en un idioma que entenem. D'aquí ve la importància de tenir traductors autènticament nadius, que porten a les seves pròpies llengües els textos originals, que solen ser en anglès. No serveix una persona que hagi nascut a Alemanya, Txèquia o la Xina i que faci temps que viu aquí: “Quan fa temps que vius a fora, acabes inevitablement distorsionant la teva mateixa llengua nadiua”. La traducció tècnica és com la *parenta pobra* de les traduccions”, constata Jordi Caballeria. Però fer-la ben feta és més difícil del que sembla, tant com una traducció literària. “No pots traduir una animalada, ho has d'entendre, i això vol dir que també t'ha d'agradar”. Per la mateixa raó, no té por que els programes informàtics de traducció acabin fent la feina de les persones: “El traductor de Google és una fàbrica de nyaps”,

Caballeria Traduccions dona feina a vuit persones

diu. Qualsevol programa oblidat, a més, un fet bàsic de les llengües: que aquestes són vives, evolucionen i mai no es poden encabir en esquemes automàtics. “Em sembla que el futur de la nostra feina està garantit”.

DEL XINÈS AL PORTUGUÈS

La globalització ha portat canvis també a Caballeria TASL, amb una demanda creixent de traduccions a llengües abans poc habituals, com el xinès o l'àrab. Un altre idioma que cada vegada els demanen més és el portuguès, perquè les multinacionals veuen la península Ibèrica com un mercat únic. En canvi, la crisi ha fet que disminuïssin les traduccions a altres llengües europees que no siguin l'anglès, que continua funcionant a tot el món com el gran “idioma comodi”.

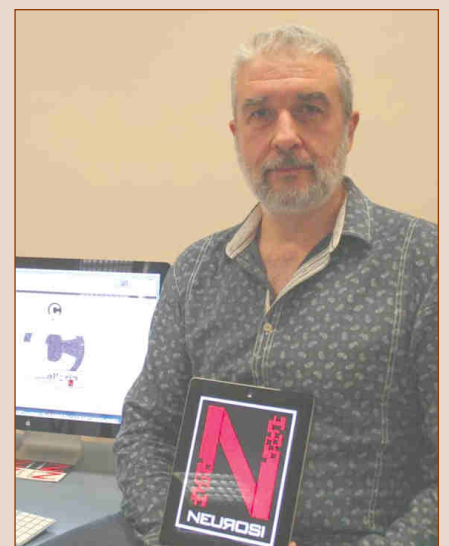
A TOTA VELOCITAT

Un traductor de Caballeria TASL ha de treballar a tota velocitat: el ritme habitual és d'unes 1.500 paraules per hora. Els programes amb què treballen van creant bases de dades que emmagatzemen expressions habituals i això facilita la feina. Un ritme com aquest, tan exigent, només s'adquireix amb la pràctica. “Costa trobar bons

traductors”, reconeix Jordi Caballeria. La Universitat de Vic, que imparteix la carrera de Traducció, és un dels llocs de procedència freqüent dels treballadors de l'empresa.

EDITORIAL 'ON LINE'

Caballeria TASL ha ampliat últimament el seu àmbit d'actuació al món editorial. Jordi Caballeria s'ha associat amb Jordi Remolins per posar en marxa aquesta divisió de l'empresa, que dona sortida a través de la xarxa a llibres que potser no trobarien un editor que s'arrisqués a publicar-los en paper. De moment calculen que cap a finals d'any tindran un catàleg d'una vintena de títols. A la llarga, preveuen que l'edició digital també sigui rendible econòmicament.

Ramon Oliveras

"Sant Joan no se m'esborrarà mai"

Marcel Miquel

En Ramon, un santjoaní de soca-rel, acaba de complir vuitanta anys. Ha decidit deixar la seva activitat de luthier i ara, per raons familiars, viurà a Olot. Ens rep al seu taller del Pla del Roser i ens parla amb la il·lusió de sempre dels seus violins, de les seves sardanes, dels músics que ha conegut. Ha estat moltes vegades la cara visible de Sant Joan, mentre donava a conèixer el seu ofici que, amb la cura i paciència necessàries, ha donat com a resultat que violins fabricats a Sant Joan sonin en sales de concert de tot el món. Se'ns farà estrany no tenir-lo entre nosaltres, però ens promet que continuarà vinculat sempre a Sant Joan.

Ramon, ara fa poc vas anunciar que deixaves de fabricar violins...

Té un sentit normal: com a tothom, arriba un moment en què t'has de retirar.

Fa molts anys que fas violins...

He fet de luthier durant cinquanta-sis anys: l'any 1956 vaig fer el meu primer violí.

Parla'ns de l'inici de la teva vocació.

Jo treballava d'aprenent a la fusteria de can Vernedas des dels catorze anys. Feien mobles de gran qualitat. Allí vaig aprendre l'ofici d'ebenista. M'agradava molt envernissar "a muñeca". A casa tenia un llibre que parlava de la fabricació d'instruments de corda, i un dia em vaig proposar de construir-ne un amb fusta del país. Vaig agafar de model un violí que el meu pare tenia a les golfes totalment aixafat. El meu pare, després de provar-lo, em va animar a fer-ne un

altre, i li va semblar que sonava millor que el violí que tocava, del reputat luthier del segle XIX Francisco España. Tant, que va preferir tocar amb el meu violí fins que es va retirar. Més tard, en Joan Manén, un dels millors violinistes del món, va sentir parlar de mi i em va voler conèixer. Em vaig plantar a Barcelona amb un dels violins que havia fet. Em va rebre molt bé. Ell, a més de ser un gran violinista, entenia molt de tècnica de violins, i em va recomanar que preparés totes les peces d'un violí i que abans d'encolar-les, les hi portés. Quan hi vaig tornar amb les peces, va quedar-ne admirat, sobretot per l'originalitat. En Manén, que ja era gran, tenia problemes d'articulacions a les mans, i, un cop acabat, no va poder provar-lo personalment, però el va fer provar per exalumnes seus que llavors ja eren violinistes professionals, i van certificar que era un bon violí. Més endavant vaig entrar en contacte amb un altre gran

violinista català, en Xavier Turull. Ell em va animar a anar a Itàlia a veure un dels millors luthiers per poder aprendre més l'ofici. Així fou: em vaig estar a Cremona durant un temps amb Stefano Conia. Ens vàrem fer molt amics: va veure la meua força de voluntat per aprendre l'ofici i em va ensenyar moltes tècniques importants per perfeccionar els meus violins. Quan vaig tornar, vaig canviar el model: em van influir la silueta i la forma de les "efes" dels violins Guarnerius. Varen guanyar en tots els aspectes, tant en el so com en l'estètica. El mateix Turull va voler que n'hi fes un per a ell. Guardo un record d'una foto d'ell amb Pau Casals, d'un concert que van fer a Cuixà, en què Turull va tocar amb el meu violí.

Suposo els teu violins no tenen res a veure amb els altres violins que es venen a les botigues d'instruments.

No, és clar, els meus són artesanals. Els joves, quan n'aprenen, han d'agafar un violí senzill. Ara hi ha violins xinesos que van molt bé per aprendre. Els meus anaven encaminats a alumnes que ja haguessin acabat els estudis i necessitessin un violí de qualitat.

Ara que et retires, ens pots explicar algun secret dels teus violins? La fusta deu ser un element important...

La millor fusta es troba a la serralada dels Alps, per les humitats que hi ha. Ara bé, si la caixa d'un violí, o d'una viola, no està ben feta, no sonarà bé. Stradivarius i Guarnerius, per exemple, treballaven molt bé la caixa. Aquest és un dels secrets: la caixa. La fusta me la feia portar dels Alps: es necessita avet i blada. Si la fusta de la tapa fos de pi, per exemple, seria un desastre, ja que la fusta del pi és greixosa, i l'avet no en té gens, de greix. La tapa ha de ser d'avet, i els "aros", el mànec i la tapa de sota, de blada.

Violins construïts per Ramon Oliveras

Quant tardaves a deixar enllestit un violí?

Mira: perquè sortís bo, hi tenia mil hores de feina. Si no les hi hagués passat, no hauria sortit tan bo. La caixa vol molta dedicació, ha de ser perfecta, i això vol hores.

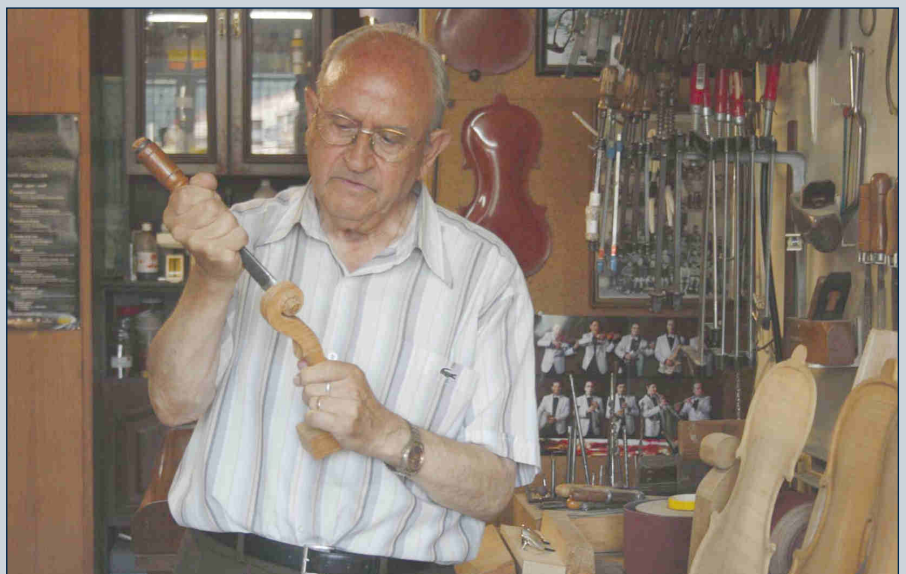
Els instruments de corda són com éssers vius, que guanyen amb el temps, diuen.

Els instruments, si són bons, s'han de desfogar, han de tocar molt, al principi. Si el violí és bo, com més es toqui, més anirà guanyant amb el temps, i això és un avantatge molt gran. Jo dic una cosa: per anar bé, d'aquí a cent o cent cinquanta anys m'hauria

d'aixecar de la tomba i poder vendre un dels meus violins, potser llavors em va dir: "amb aquest ofici no et faràs mai ric", i, efectivament, així ha estat, però ho he fet perquè m'ha agradat sempre aquesta feina, i no cobrava pas ni de bon tros les hores que hi passava.

Cada violí teu és diferent?

A en Turull li agradava provar cada violí quan l'acabava, i li semblava que tots tenien un so molt igual. Considero que a la majoria dels que he fet, no s'hi podia fer gaire res més. No donava una peça per acabada fins que la considerava perfecta. Molts

Oliveras treballant el mànec d'un violí de fusta de blada

clients em demanaven dates d'acabament, però jo no volia presses. No hi podia haver presses, ja que hi anava el so de l'instrument.

A part de la construcció, tu has reparat molts instruments. Parla'ns del Guillemí.

A Montserrat ja els havia reparat dos violins. En veure que els violins sonaven bé, el pare Odiló, un gran músic, em va ensenyar un violoncel absolutament destrossat: estava corcat i trencat de tot arreu. Estava per llençar, però, perdut per perdut, em vaig comprometre a provar de restaurar-lo, i em va prometre que si el ressuscitava vindrien a fer un concert a Sant Joan. I va ser així: el vaig tenir 340 dies reparant-lo al taller. Un cop muntat, vaig trucar-lo i li vaig deixar sentir per telèfon. Va quedar-ne admirat. Al cap d'uns dies va venir amb en Joan Palet, un gran violoncel·lista, i en Pere Charles, contrabaixista i professor de l'escolania. El vàrem provar, amb l'ajuda de l'Enric Salvadó, al monestir. En Joan Palet va tocar *El cant dels ocells* davant del Santíssim Misteri: allò feia posar la pell de gallina. Després el vàrem presentar davant la comunitat de monjos. No se'n sabien avenir. Més tard van complir la promesa de fer un concert al monestir.

O sigui que vas ressuscitar un violí del segle XVIII...

Encara hi havia l'etiqueta dins del

violí: "Johannes Guillemí me fecit en Barcelona, 1752". Joan Guillemí era un dels luthiers importants de l'època. Precisament vaig escriure una història d'aquest violoncel com si fos el mateix instrument que l'expliquéis. Em van trucar un grup de metges d' "Art i ciència" de Terrassa, que es dediquen a tractar els problemes d'articulacions dels músics, i em van dir: "sabem que vostè ha ressuscitat un mort", i em van convidar a un concert del famós violoncel·lista Lluís Claret en què va tocar amb el Guillemí.

Ramon, parlem d'altres aspectes teus. Tu ja vas néixer a Sant Joan, però el teu pare era un músic de Tortellà, en Ciset.

El meu pare va aprendre música de professors molt bons de Tortellà, d'on era fill. És un poble petit però del qual han sortit molts i molt bons músics. Va venir a fer-se càrrec de la direcció de l'escola de música de Sant Joan, que havia quedat sense mestre. Al cap de dos anys de ser aquí vaig néixer jo.

Parla'ns dels teus inicis amb la Principal de Sant Joan.

El meu pare n'era el director, i jo a quinze anys ja vaig entrar-hi a tocar. A mi m'agradava tocar el fiscorn i també el trombó de vares. També tocava el violí; el vaig aprendre perquè el meu pare creia que un dia em podia fer falta, sense saber que en faria un ofici.

Però vas haver de deixar la cobla...

Havia d'anar a la mili. A Sant Joan es feien sardanes per la Quaresma al saló Taga. Em vaig acomiadar del públic tocant dues sardanes obligades de fiscorn: *Búfalo Bill*, fent jo el solo, i *Cap d'estopes*, fent parella de fiscorns amb en Ton Masdeu. Estava constipat i vaig fer-me visitar pel doctor Franch, que va dir-me que tenia "pleura", i em va donar una carta per a l'Hospital Militar. Abans era una malaltia molt delicada, ara es cura fàcilment. Un cop refet, el doctor Franch em va donar permís per tornar a tocar, però llavors ja m'havia afeccionat a la construcció dels violins, i vaig decidir tirar per aquí; volia aprendre bé l'ofici.

La Principal de Sant Joan era una bona cobla, oi?

Sí, i tant! Quan jo vaig haver marxat, la Meravella va fitxar el meu germà, en Mateu, com a tenora. També hi tocava altres instruments: saxo, clarinet... La Principal va durar un parell de temporades més i es va desfer.

I com a compositor, quina és el teva sardana més representativa?

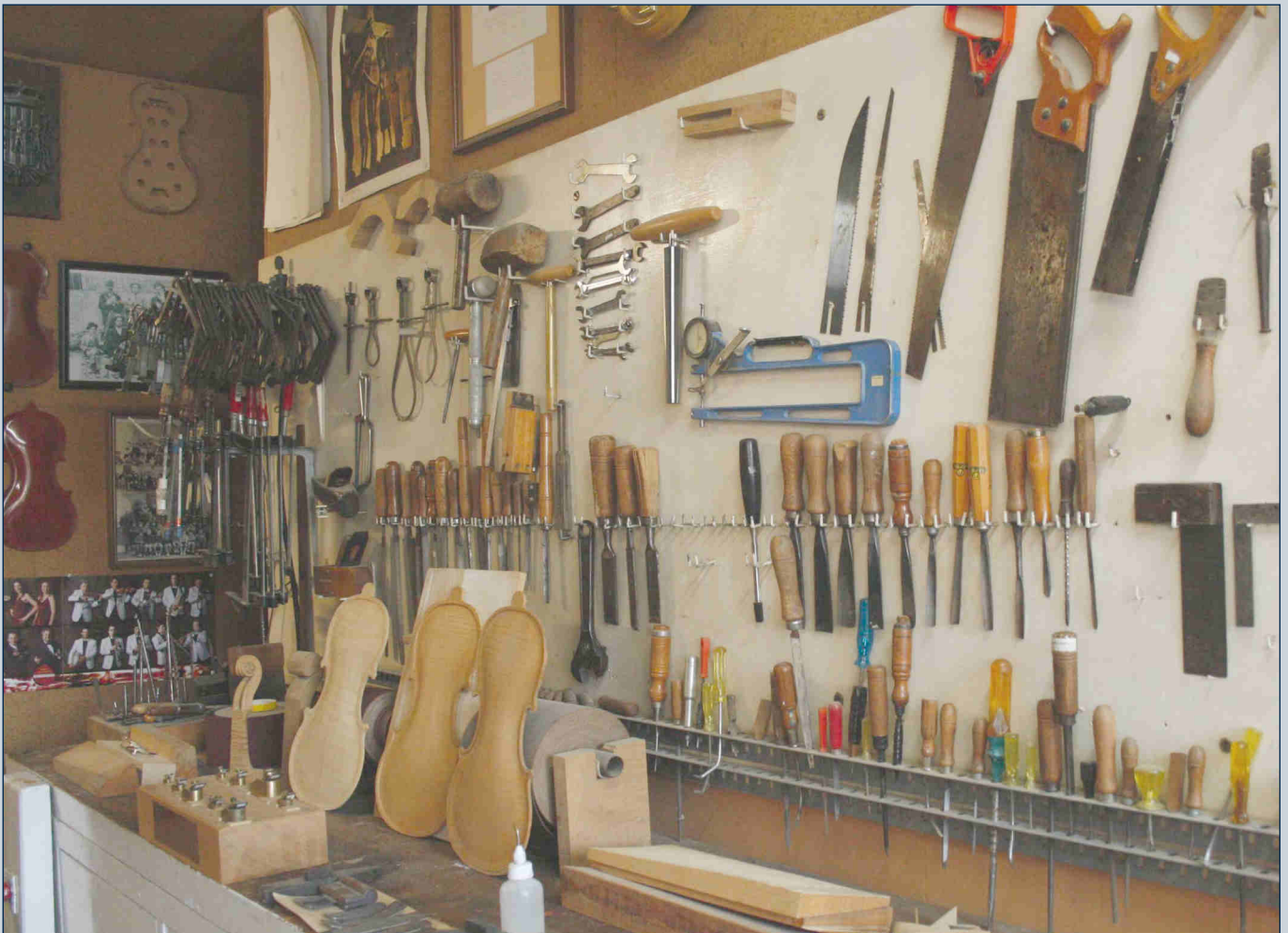
Cadascuna a la seva manera, m'agraden totes, però la que tinc en més estima és *Monestir en festa*, ja que sempre he tingut un gran afecte al nostre monestir i li volia dedicar una sardana. En Ramon del Centre

Les eines amb les que treballa el luthier

Josep Burniol i Francesca Gelabert varen regalar aquest record a Oliveras, agraïts per la sardana que els va dedicar

El taller on Oliveras dóna vida als violins

i en Josep M.ª Garriga van ajudar a inspirar-me ensenyant-me l'arxiu i fent ressonar les claus pel monestir, mentre jo anava anotant melodies. Quan va estar acabada, la va estrenar a Sant Joan una cobla d'Olot.

Tu has tingut molt contacte amb músics que et venien a dur a reparar instruments .Com veus els músics actuals?

Els músics de cobla estan molt més formats que abans, han passat per acadèmies musicals. Ara pugen amb més formació musical.

I la sardana?

Per a mi era pitjor abans que ara: abans hi havia poques cobles, pocs músics i ja grans, i hi havia molta gent a aprendre i ballar sardanes. La sardana es podia morir per manca de músics. Ara és al contrari: hi ha moltes cobles, molts músics joves i bons, i, en canvi, de balladors, pocs.

Hi ha gent que em diu "la sardana és morta". Que diguin el que vulguin, jo els dic: "No, la sardana no es morirà mai".

Tu has viscut l'època d'or de la sardana a Sant Joan, els anys 1960, 70, 80, en què es feien tantes activitats i audicions.

Mira: un any o dos, en un mes d'agost, havíem arribat a programar més audicions que dies tenia el mes. Més tard, és clar, ja no ho vàrem poder fer. Les cobles s'han encarit. Però jo ho entenc: si reparteixes el que cobren per onze músics, no és pas el que guanyen, no els surt gaire a compte.

També has estat molts anys portant un programa de ràdio.

Vint-i-cinc anys fent el programa de sardanes! El passaven el dissabte a les nou del matí, tot i que l'enregistràvem abans. M'agradava

molt, però ha arribat un moment que has de dir prou. Un ha de saber retirar-se a temps.

Ara te'n vas a viure a Olot...

Sí, bé: allà hi tenim la família. Ara ja he complert vuitanta anys i volem estar-hi a prop, tant perquè ens puguin ajudar com per també donar un cop de mà. Ja hem trobat un pis, i anirem fent el trasllat de mica en mica.

I el taller?

La meva il·lusió seria que pogués quedar a Sant Joan, en un museu, com a record del meu ofici. N'hem parlat amb l'Ajuntament, i veurem si és possible.

I continuaràs vinculat a Sant Joan?

Continuaré vinculat a Sant Joan. Tota la vida pensaré en Sant Joan, encara que m'estigui a Olot. Sant Joan no se m'esborrarà mai.

Un viatge recomanat: Xina

En Pau va fer d'amfitrió a Marc Busquets, Eva Besser i Josep M. Illa. A la foto, visita a la Gran Muralla

Pau Serrat Pagespetit

No sé ben bé què m'imaginava de la Xina quan estava dalt de l'avió camí de Pequín, però us asseguro que les meves suposicions no s'acostaven gens ni mica a la realitat.

Segurament el que em va sorprendre més gratament és que no m'atraquessin ni m'extirpessin un ronyó la primera setmana. Imagineu-vos que content que estava quan anaven passant els mesos i encara estava d'una sola peça! Això ja va superar de molt les meves expectatives! Bromes a part, la Xina és el lloc més segur on he estat. Mira que els carteristes ho tindrien fàcil amb les aglomeracions que hi ha al metro, però tampoc m'agradaria donar idees...

Els xinesos són gent pacífica i civilitzada però s'ha de reconèixer que la neteja no és el seu fort. Hi ha carrers que semblen autèntics abocadors, i les cuines dels petits restaurants... deixeu les manies a l'avió si mai visiteu la Xina o tornareu *prim, prim, prim!* A més us perdríeu les delícies d'una cuina

extraordinàriament bona. Perquè us en feu una idea: vam estar viatjant per la Xina amb uns amics durant quinze dies demanant a la *babalà* perquè les cartes estaven escrites en caràcters xinesos i ens va agradar tot excepte un sol àpat! Val a dir que en aquest restaurant on no ens va agradar el sopar la cambrera s'estava rentant els peus en una galleda a la taula del costat...

Aprendre xinès és relativament més fàcil del que em pensava. Això també em va sorprendre molt, tot i que en el fons una llengua és una llengua i és més qüestió de voluntat que cap altra cosa aprendre l'idioma del lloc a on vas a viure. És molt curiós que en xinès no hi ha cap paraula que es pugui traduir literalment com "NO", i d'aquí que no sàpiguen dir que no clarament. Això ens va portar a algunes situacions bastant entretingudes, com quan un taxista volia dir-nos que no ens volia portar tant lluny. Nosaltres sabíem que volia dir-nos però ell no sabia com fer-ho, així que va començar a fer sorollets amb els frens, fins i tot amb la boca, mentre senyalava el motor com

intentant dir-nos que s'havia espatllat el cotxe i que no ens podia portar! Al cap de deu minuts va aconseguir acabar-nos la paciència i vam sortir del cotxe per buscar un altre taxi.

Amb les coses bones i dolentes que té crec que la Xina es un país que val molt la pena visitar i viure. Amb paciència i sense manies és un lloc inoblidable i la veritat es que hi tornaria amb els ulls tancats i sense por pels meus ronyons!

Una cambrera rentant-se els peus al mig del restaurant

Per no fer-vos llegir un text massa espès i avorrit he pensat que seria més amè fer-vos una taula per sintetitzar què em va agradar i què no de la Xina:

 Em va agradar

La migdiada a les empreses (després de dinar tenen una hora per dormir a la mateixa oficina)

La velocitat amb la que fan les obres al carrer

Les targetes de prepagament per a l'aigua i l'electricitat

La seva gent. És molt hospitalària i amable amb els estrangers

Que donessin el Barça per la televisió pública

El canvi d'euros a yuans (la seva moneda), et senties el rei del mambo amb 4 rals

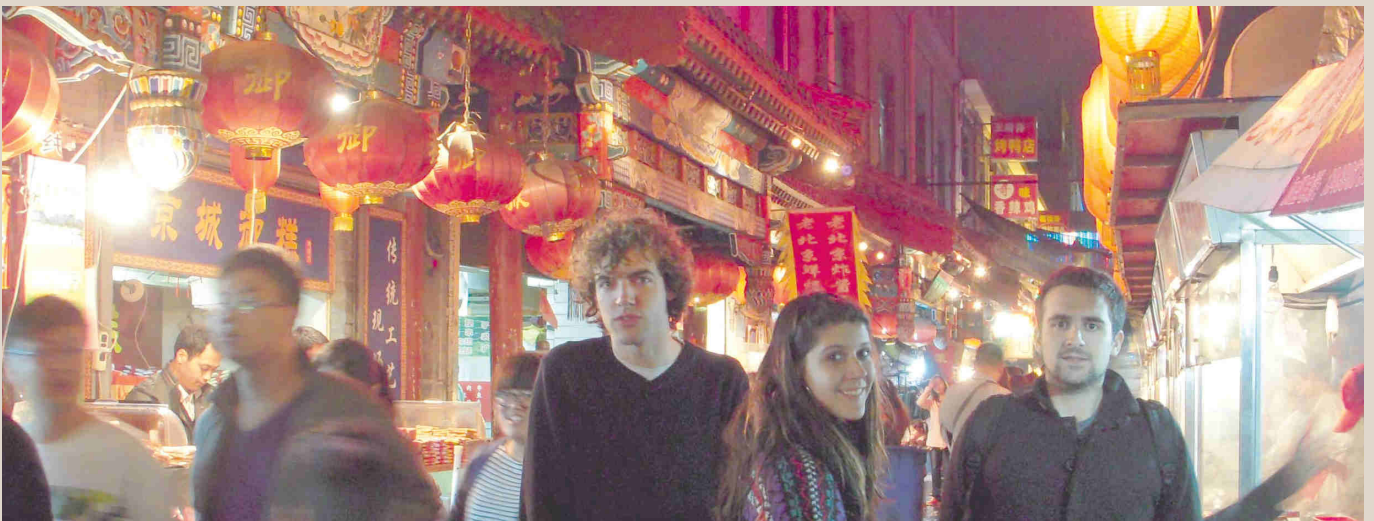
 No em va agradar

Els taxistes (són molt pesats, si poden t'estafen i fins i tot alguns canten i toquen instruments mentre condueixen)

La contaminació (sempre hi ha núvols però no plou mai... curiós)

Els seus *snacks* preferits: potes de pollastre amb salsa picant (com si fossin patates de bossa)

Passar 20 hores en un seient al tren amb xinesos al costat a sota i a sobre, molts dels quals menjaven els seus *snacks* preferits...

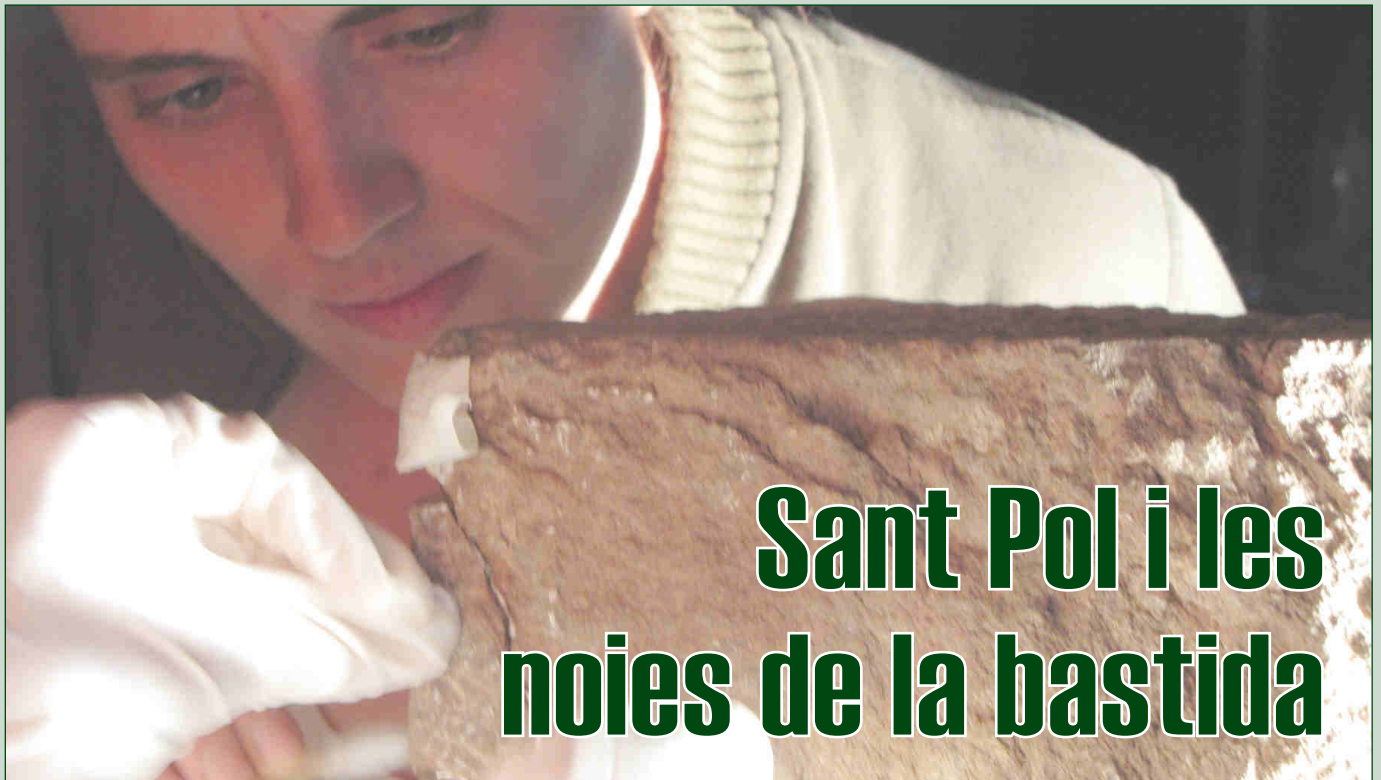
Mercat de Pekin

Muntanyes de Huang Shan

En Marc portant un carro a Shanghai

Sant Pol i les noies de la bastida

Joan Garcia

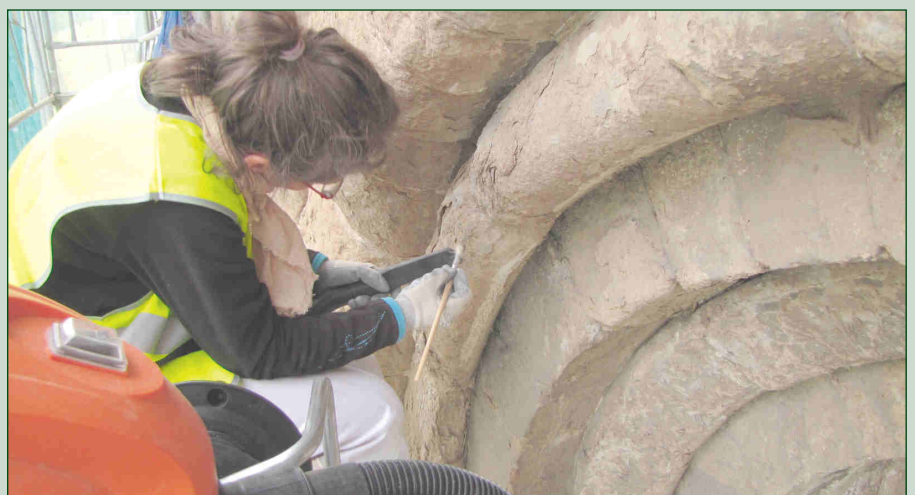
Les obres solen complaure els jubilats, que les dirigeixen simbòlicament des de la distància mentre intenten endevinar quin serà el pas següent de les màquines. Segurament s'han endut una decepció a Sant Pol, on la bastida que hi ha hagut aquests mesos no ha atret grues ni ha generat molt de moviment, sinó més aviat pinzells i raspalls.

Durant els últims mesos s'hi han estat portant a terme unes obres de restauració incloses dins del programa Romànic Obert, finançat per l'Obra Social de La Caixa, que tenien per objectiu principal solucionar les filtracions d'aigua de la coberta d'aquesta part de l'església, datada al segle XII, i la reparació i reproducció del timpà, que va ser retirat l'any 2008. Aquest procés ha estat possible gràcies al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) i a la Junta del Monestir. Tot i que la part més visible de l'actuació serà la col·locació de la

reproducció del timpà, la Judit Birosta i la Patrícia Amat, les dues responsables de la restauració, han estat fent una feina de formigues que molts santjoanins i santjoanines no percebran, però que permetrà que s'allargui la vida d'un dels nostres elements patrimonials més importants.

Entre altres millores, s'ha assegurat amb perns metàl·lics una esquerra que presentava la porta, possiblement deguda al terratrèmol del segle XV; s'han netejat algunes de les pedres que

presentaven una capa negra per la humitat i la contaminació, amb eines mecàniques i làser; s'ha retirat el ciment que s'havia utilitzat a les juntes en la primera restauració, ja que perjudica la pedra, i s'ha reemplaçat per morters tradicionals de calç i sorra semblants als que s'empraven en la construcció original; per últim, s'han restaurat les portes, les columnes i els capitells de la portalada, on s'ha consolidat la pedra i s'han fixat les restes de policromia que encara conservava l'estructura.

Judit Birosta consolidant la pedra de la portalada

L'altra conseqüència que tindran tots aquests mesos de feina es va notar just quan van marxar, però no la busqueu a les parets de Sant Pol. Durant aquest temps han estat vivint a casa de la Florentina, amb qui ara tenen una relació molt especial. "Som com unes nétes, per a ella" explica la Patri, que ens confessa que ara que torna a viure a Barcelona hi quedarà per prendre cafè i te i per anar al teatre. També van crear llaços amb tots els veïns: la Roser i en Francesc del forn, en Joan de Cal Nino, la Rosalia, l'Enric, la Maia, en Juli, en David de la loteria, en David de la ferreteria... i ben segur que no m'equivocaré si parlo per ells i dic que les deuen trobar a faltar. I elles a ells.

Fins i tot la Judit, tot i ser de Sant Joan, ha conegut molta gent i s'ha assabentat d'anècdotes del poble que no coneixia, algunes sobre la seva família. Per exemple, va descobrir que la seva mare i la seva tieta varen néixer gràcies a la Floren, que va ser qui va trucar al metge (ella era la telefonista) quan l'àvia de la Judit anava de part i hi havia complicacions.

La Patri no és de Sant Joan ni tampoc és catalana. No cal demanar-li d'on és perquè sentint-la parlar ja n'hi ha prou, i sempre

Les dues restauradores treballant en les portes, a l'antiga Ca la Bonica

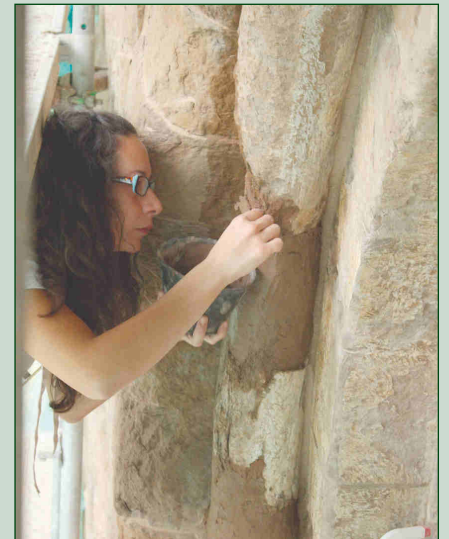
que pot reivindicar el seu poble: Alzira (València). Des de la bastida ençà deixava caure crits carrer avall per contestar els d'en Nino, i de la mateixa manera saludava en Juli de bon matí, que alguna vegada els responia amb un ball des de la porta de Can Salvat. Amb la mateixa simpatia començava converses amb la gent gran que tenia curiositat i que s'asseia a observar a les cadires que elles havien posat per fer barrera a l'entrada de l'antic *pub* de Ca la Bonica, on guardaven totes les eines i el material.

Allà dintre també hi han restaurat les portes de Sant Pol i hi tenien les proves de morter, una mena de flams de sorra de diferents colors que alguns veïns han demanat de record.

Entre elles també s'han conegut més. Havien estudiat juntes i es porten molt bé (tot i que s'assemblen com un ou a una castanya). La Patri és un belluguet i és salada. La Judit és dolça, tranquil·la i pacient. Una mescla necessària i justa per afrontar processos de la restauració com el de Sant Pol, el de l'estàtua de santa Helena de la Catedral de Barcelona o el de l'escultura de sant Miquel Arcàngel, de l'església de l'Assumpció de Maria, de les Borges Blanques. Ara Sant Pol és més segur i es veu més bonic, però està més trist. Les tornarà a veure quan col·loquin les portes i la reproducció del timpà, una còpia exacta que s'està preparant a Olot a través d'un escàner en tres dimensions i que ben aviat tornarà a coronar l'arquivolta.

D'esquerra a dreta: Judit Birosta, Florentina Colomer i Patrícia Amat

Patrícia Amat aplicant el morter

20 anys d'agermanament entre Le Palais sur Vienne i Sant Joan de les Abadesses (1992-2012)

Comitiva que va assistir als actes commemoratius a Le Palais els dies 12, 13 i 14 d'octubre d'enguany

Trini Rafart

L'agraïment més sincer al mestre Sr Joan Guillaumet que ens ha facilitat tota la informació per poder fer aquest article. Ell ha estat durant molts anys l'ànima i la força de l'agermanament i no fariem justícia si no es reconegués la seva bona feina i el compromís en un projecte que després de vint anys continua viu i amb voluntat d'anar fent camí.

Els agermanaments, entesos com a mecanismes que permeten la relació entre entitats locals de diferents Estats, van aparèixer d'una manera formal després de la II Guerra Mundial entre aquells pobles que havien estat enfrontats durant el conflicte bèl·lic. Des dels seus inicis fins avui, els agermanaments han evolucionat en la seva naturalesa i actualment és un vincle entre entitats locals,

(normalment el municipi) que tenen la voluntat de compartir valors i recursos.

És en la gènesi del mot "agermanament" on rau la importància de la relació entre Le Palais sur Vienne i Sant Joan de les Abadesses. Enguany fa vint anys que es va apostar per un projecte col·laboratiu que ha permès que palaisiens i santjoanins hagin pogut apropar experiències, coneixements i sobretot convivència.

L'agermanament entre els pobles de Sant Joan de les Abadesses i el de Le Palais sur Vienne va sorgir, a partir dels anys 90, quan el futbol base del CE Abadessenc va ser convidat a participar en el torneig internacional de futbol que es celebrava anualment al poble francès de Le Palais sur Vienne. El Sr Amadeu Regué, responsable del futbol base en aquells anys, va

acceptar la invitació i durant uns tres anys hi van participar amb dos equips.

Es pot dir que els pares de l'agermanament entre els dos pobles van ser el Sr Llorenç Torrent per part santjoanina i el Sr Richard Bardouleau per part del poble de Le Palais, ja que a l'any 1991, aprofitant l'estada en el torneig de futbol, van començar a parlar de la possibilitat d'agermanar-nos. Els fonaments ja estaven posats i aviat, representants de diverses entitats dels dos pobles es trobaren a Le Palais i a Sant Joan per conèixer aspectes dels pobles i parlar de les possibilitats d'agermanament.

Els dies 11 i 12 d'octubre de 1992 es va celebrar a Le Palais sur Vienne el primer acte d'agermanament entre els dos pobles. El Sr. Gerard Costa i el Sr.

Jean Claude Cruveilhaer, alcaldes vigents, signaren el compromís d'agermanament en unes diades festives en les quals participaren més de 60 santjoanins, que foren acollits en famílies. El 10 i 11 d'abril de 1993 es celebrà l'acte i la festa d'agermanament a Sant Joan amb els mateixos alcaldes i la participació de més de 80 palaisiens.

El fet d'agermanar-se suposava que a partir d'aquells dies els dos pobles havien d'anar buscant la manera d'organitzar activitats conjuntes a partir de les accions dels dos ajuntaments i de les diverses entitats dels dos pobles. D'aquesta manera l'agermanament es mantindria viu. I va ser durant aquests dies de trobada que en Jacques Truau, mestre de l'escola pública Jean Giroudoux de Le Palais i en Joan Guillaumet, mestre de l'escola pública Mestre Andreu de Sant Joan, van acordar iniciar intercanvis d'agermanament entre les dues escoles. Aquesta activitat va ser una mica com el primer fill de l'agermanament, que actualment s'ha anat fent gran, ja que el passat mes de maig de 1912 es va fer la divuitena trobada a Sant Joan entre alumnes de les escoles.

La primera trobada es va fer a Sant Joan de les Abadesses del 10 al 19 de maig de 1994, amb la participació de 21 alumnes de 10-11 anys i de 4 acompanyants de l'escola Jean Giroudoux, que van estar hostatjats en famílies i van compartir activitats amb els alumnes de l'escola Mestre Andreu.

El fet d'estar en famílies i que l'estada durés 9 dies va fer que aquesta trobada es visqués de manera molt especial i que es creessin uns bons lligams entre els alumnes de les dues escoles. Les trobades entre les escoles

s'han anat realitzant any rere any; els anys parells sempre a Sant Joan i els anys senars sempre a Le Palais.

Cal esmentar que per part de Le Palais s'hi van anar afegint les altres escoles públiques del poble, l'any 1996 Aristide Briand i el 1998 Jules Ferry, la qual cosa va comportar que quan venien els alumnes de Le Palais, que solien ser entre 50 i 70 haguessin d'anar bona part a la casa rectoral de Sant Pau de Segúries i només uns 12-15 podien ser acollits en famílies. A partir de 2006 la part més nombrosa de palaisiens ja es van poder hostatjar a l'alberg de Sant Joan.

Aquestes trobades s'han fet sempre en el marc d'agermanament entre els dos pobles i per tant l'Ajuntament hi ha participat de manera activa tant en l'acolliment, com també en els aspectes econòmics..

Pel que fa als projectes que s'han portat a terme, en les primeres trobades es van treballar especialment aspectes pedagògics referents a les semblances i diferències dels sistemes educatius català i francès; i també a l'aprenentatge de cançons significatives dels dos països.

Posteriorment, a la darrera dècada, ha tingut més importància el fet de mostrar i aprendre aspectes del folklore de cada lloc, com és el cas de la sardana o el ball de bastons per part nostra o danses i cançons occitanes per part dels palaisiens. Durant les trobades es realitzen activitats conjuntes preparades especialment pels alumnes i mestres del poble acollidor amb la constant col·laboració de l'AMPA i l'Ajuntament. Aquestes activitats poden ser pedagògiques per tal de conèixer el poble i l'escola, folklòriques o esportives; però

també es participa conjuntament en excursions com la de Barcelona, Museu Dalí, Besalú, Volcà el Croscat...

Els intercanvis es viuen amb il·lusió mentre es preparen les activitats com el vídeo de felicitació que es solia realitzar per Nadal o l'intercanvi de cartes en els mesos abans de les trobades. I els dies de la trobada es viuen amb una gran intensitat de tal manera que quan s'acaba hi ha alumnes que mostren sentiments de tristesa pel fet d'acomiar-se. Bona part dels alumnes que han anat participant en els intercanvis ho recorden com una experiència irrepètible, i alguns, especialment els qui van participar en les primeres trobades van continuar mantenint la relació i es van retrobar entre 10 i 15 dies a Le Palais o a Sant Joan acollits per les famílies respectives.

Un altre aspecte positiu a remarcar és que a l'escola s'han anat fent classes de francès i, encara que siguin pocs dies, en les trobades els alumnes han pogut posar en pràctica els petits coneixements d'aquesta llengua, cosa que era més complicat pels palaisiens, ja que ells habitualment no solen aprendre el català llevat d'algunes paraules i d'unes quantes expressions. Cal valorar molt positivament aquests intercanvis de l'alumnat, ja que ells hi participen amb moltes ganes i per altra banda ajuden a mantenir viva la flama de l'agermanament.

Però no ens podem quedar només amb les trobades entre alumnes, ja que també al llarg d'aquests anys s'han realitzat diverses activitats.

Una de les primeres va ser que a la primavera de 1995 va venir la Filharmònica de Le Palais i van

oferir un lluit concert al Teatre Centre amb la participació de més de 40 músics que van ser acollits durant 3 dies en famílies. Cal recordar també que al 1992, en l'acte d'agermanament, els gegants de Sant Joan van estar presents en les diverses activitats festives al poble de Le Palais. El futbol base de Sant Joan va continuar participant en el torneig de Pentacosta de le Palais fins a l'any 1996

Un dels actes en què més es va treballar per preparar-lo va ser la trobada d'agricultura de l'1 i 2 de maig de 2009 a Le Palais amb la participació de representants del poble alemany de Cadolzburg, agermanat amb Le Palais des del 2003. També hi van participar representants de Sant Joan i evidentment de Le Palais. Va ser la primera vegada que ens van trobar els tres pobles agermanats, i durant dos dies es van intercanviar aspectes de la problemàtica de l'agricultura i la ramaderia dels tres pobles. Aquesta trobada va coincidir amb la celebració del cinquè aniversari de l'agermanament entre els pobles de Le Palais i Cadolzburg.

l el 9 i 10 d'abril de 2010 una representació del poble de Le Palais va participar en els actes d'atorgament de la bandera Europea a Sant Joan de les Abadesses presidit pel llavors president de la Comissió Europea, Lluís Maria de Puig.

De tota manera el pal de paller d'aquests 20 anys d'agermanament han estat les lluides celebracions del cinquè, desè, quinzè i vintè aniversari de l'agermanament. En totes elles els Ajuntaments respectius han organitzat una programació atraient amb una barreja d'activitats festives i d'altres per

conèixer el país i la regió, a més del sempre emotiu acte oficial en record dels anys d'agermanament, tot recordant el passat per refer llaços de futur.

El cinquè aniversari es va celebrar el 1997 a Le Palais i el 1998 a Sant Joan, essent alcaldes el Sr Jean Claude Cruveilhaer i el Sr Josep Bassaganya.

El desè aniversari es va viure a Palais el 2002 i a Sant Joan el 2003, essent alcaldessa de Le Palais la Sra Isabelle Moussant Briquet i alcalde de Sant Joan el Sr Carles Bassaganya.

El quinzè es va celebrar a Le Palais el 2007 i a Sant Joan el 2008, essent alcalde de Sant Joan el Sr Ramon Roqué, i la Sra Isabelle Moussant Briquet alcaldessa de Le Palais.

Fa pocs dies, l'11 i 12 d'octubre, un grup d'una vintena de santjoanins van tenir l'ocasió de viure a Le Palais les activitats i l'acte oficial de 20 anys d'agermanament, que va preparar l'Ajuntament i la comissió d'agermanament del poble de Le Palais.

La segona part de la commemoració dels 20 anys d'agermanament es farà a Sant Joan el 2013 coincidint amb la Festa Mexicana de *EL Grito* amb la presència de representants del poble de Le Palais i de Sant Lluís Potosí

També cal esmentar que en el proper 2013 es recuperarà en certa manera el motiu dels orígens de l'agermanament pel fet que un equip de futbol de le Palais participarà en el Torneig Internacional de Veterans organitzat per l'Abadessenc a mitjans de juny. Es podria donar la casualitat que algun jugador que va participar als anys 90 com a cadet, ara hi participés com a veterà.

L'agermanament segueix endavant perquè des dels respectius ajuntaments s'han promogut diverses activitats i s'han recolzat totes aquelles que han tingut origen en les propostes d'algunes entitats com és el cas de les escoles i el futbol. Esperem que la petita flama que algunes vegades ha estat a punt d'apagar-se la puguem veure cada vegada més plena de vida.

Acte d'atorgament de la bandera d'honor, el dia 11 d'abril del 2010

Sant Joan als llibres

Marcel Miquel
Jordi Vilarrodà

**Marta Crispí i
Miriam Montraveta**
**Guia del Monestir
i Museu**

Ed. de la Junta del Monestir
i Cons. Ripollès Desenv.
2012, 240 pp.

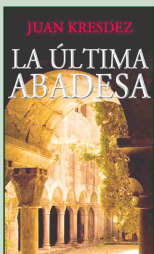
M.M. Complementant el llibre del Monestir editat recentment, ha sortit una nova guia del monestir. Comença amb un repàs històric de les vicissituds del cenobi i a continuació proposa una visita al monestir, molt encertadament, a dos nivells: hi ha una primera aproximació a cada tema (la nau, el Santíssim Misteri, els retaules, el claustre...) útil per a una visita turística, i també un segon nivell, anomenat “per saber-ne més...” d’explicació més aprofundida. La guia es clou amb el catàleg d’objectes del Museu, les peces més representatives del qual van acompanyades d’una foto i la descripció més detallada. També inclou les peces santjoanines que hi ha al Museu Episcopal de Vic, tot i que sorprèn el canvi terminològic: on repetidament es deia objectes “dipositats” ara s’hi diu “exposats”, després d’un text suposo que volgutament ambigu. Sigui com sigui, és important que quan hom visita un monument com el de Sant Joan tingui a l’abast una guia útil i alhora completa, i aquest és el cas.

**Jordi Caballeria i
Jordi Remolins**
Foc creuat

Ed. Neurosi, 2012, 108 pp.

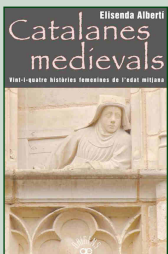
M.M. Un llibre totalment original. En primer lloc, ho és perquè només es pot llegir en format digital, al qual de mica en mica ens haurem d’anar avesant. En segon lloc, per la gènesi: a partir d’una idea base, cadascun dels dos autors desenvolupaven un conte diferent que anaven penjant setmanalment en un bloc d’Internet, fins a un total d’onze entregues. En tercer lloc, és original per la temàtica, a mig camí entre el *gore* i el *punk*, endolcit amb alguna picada d’ullet d’humor negre i referències properes. Sorprèn una certa semblança d’estil entre els dos autors. Una “experiència religiosa totalment atea”, com la defineixen en la nota inicial, i de baix cost. Val més del que costa: un euro.

Juan Kresdez
**La última
abadesa**

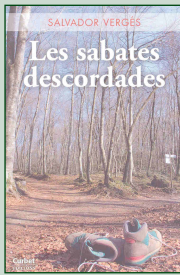
Ed. Gersea, 2012, 528 pp.

M.M. Juan Kresdez, historiador de Medina del Campo, ja havia publicat en paper dues novel·les històriques ambientades al califat de Còrdova. Ara ha tret aquesta novel·la sobre Ingilberga, la darrera abadesa del monestir santjoaní, només en versió digital (Kindle). No hi falten tots els ingredients del gènere (intrigues polítiques, sexe...) ni tampoc els tòpics i estereotips de la novel·la medieval (el mercat, la remeiera-bruixa, el novici enamorat...). Una narració barreja d’història real amb un forta dosi de llicències històriques i fabulació. S’agraeix l’esforç per a utilitzar els topònims i antropònims en català, tot i que s’hi troben molts errors ortogràfics. La llegenda del comte Arnau s’hi introdueix amb calçador. L’argument, previsible, podia explicar-se en menys pàgines. Per passar l’estona.

Elisenda Albertí
**Catalanes
medievals**
Albertí Editor

J.V. “Catalanes medievals. Vint-i-quatre històries femenines de l’edat mitjana”. Les dones de l’Edat Mitjana no es van limitar “a ser simples espectadores de la història, algunes també van voler ser-ne protagonistes, malgrat viure en el pitjor món imaginable per a la condició femenina.”, explica Elisenda Albertí, autora d’aquest llibre on narra la vida de 24 personatges femenins destacats que van viure a Catalunya en el llarg període que va des del segle VI al segle XV. Tractant d’aquesta etapa històrica i de personatges femenins era gairebé inevitable la referència a les abadeses de Sant Joan, dues de les quals formen part de la tria del llibre: Emma de Barcelona i Ingilberga, la primera qualificada com “emprenedora i abadesa” i la segona com “l’abadesa desposseïda”. El llibre corregeix la visió de la història excessivament decantada cap als seus protagonistes masculins, a través de descripcions vives i humanes de les dones que “hi van tenir un paper vital, no solament en el camp domèstic”, com diu el pròleg, sinó en el cultural, polític, científic i comercial, tot i que la societat els reservava un paper irrellevant”.

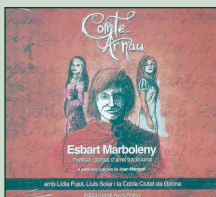

Salvador Vergés
Les sabates descordades
Curbet Ed., 2012, 184 pp.

J.V. El santjoaní Salvador Vergés debuta com a escriptor als 67 anys amb “Les sabates descordades”, una novel·la basada parcialment en experiències reals del seu autor. El protagonista del relat és un home madur que fa el Camí de Santiago i, durant el trajecte, coneix una jove monja italiana que també peregrina cap a Galícia. Entre els dos personatges neix una atracció mútua sobreentesa però mai explícita. Quan ella se'n va sense deixar cap rastre, el protagonista sent el desig creixent de retrobar-la i marxa cap a Itàlia amb aquest objectiu. “Les sabates descordades” és una novel·la sobre les possibilitats que un fet casual canviï la vida d’una persona. L’autor va fer realment el camí de Santiago, on va conèixer una religiosa jove, fet que li va donar peu a imaginar la trama. Per documentar-se i descriure fidelment la vida d’una comunitat benedictina, ha recorregut diversos monestirs de Catalunya i d’Itàlia. Salvador Vergés, en aquesta primera experiència literària, demostra un ple domini del ritme narratiu, amb un vocabulari ric i vigorós. El seu tremp com a escriptor ha quedat demostrat, i en la presentació del llibre a Olot –on resideix des de fa anys– va comptar amb l’aval de Francesc Serés, tot un Premi Nacional de Literatura. Però malgrat que visqui a la Garrotxa, Salvador Vergés és un santjoaní de cor, i ha inclòs en la novel·la una referència a “les obres d’art espoliades –entre elles el Pal·li de les Bruixes– que mai no han tornat a Sant Joan de les Abadesses”.

Sant Joan als CD's

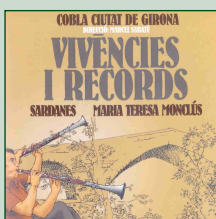
Marcel Miquel

Esbart Marboleny
Comte Arnau
Quimera Records, 2012

Esbart Marboleny amb Coblà Ciutat de Girona i Lídia Pujol. Música d'Agustí Pedrico

El cicle del Comte Arnau de Sant Joan ha anat fent feina, i són diversos els cds que diversos grups i artistes han enregistrat amb la música dels espectacles o obres musicals que han estrenat a Sant Joan. Aquesta és una feina que haurà de ser valorada amb perspectiva, ja que és un dels objectius del Cicle. En aquest cas, s’ha editat la música composta especialment per Agustí Pedrico per a l’espectacle que va estrenar el 2011 l’esbart Marboleny. Música incidental de cobla basada en temes populars, però també hi trobem la veu de Lídia Pujol en la cançó “descantada” del comte Arnau, i els textos recitats per Lluís Soler.

M. Teresa Monclús
Vivències i records
Edició particular, 2012

Cobla Ciutat de Girona. Música: Maria Teresa Monclús

Segon disc recopilatori de sardanes de M. Teresa Monclús, molt vinculada a la vila de Sant Joan, estrenat en un concert a la nostra vila el passat mes de juny. Onze sardanes dedicades a persones i llocs de la nostra vila i comarca. Un parell de les sardanes són cantades per la soprano M. Àngels Miró, una de les quals és *Sant Joan, vila estimada*. Monclús demostra la seva qualitat compositiva i fins s’atreveix amb algun toc d’humor, com a la *Sardana del miner* dedicada a Ogassa.

Cobla Flama de Farners
Convidats
Afonix, 2011

La connexió santjoanina d’aquest cd es troba en l’enregistrament del poema simfònic *Ingilberga*, de Paco Vicianà, una obra escrita el 1992 però inèdita fins que fou recuperada per a aquest enregistrament, que fou executada per segon cop en el marc del cicle del comte Arnau d’enguany. Narra els diversos episodis de la vida de la darrera abadessa de Sant Joan i l’expulsió de les monges del monestir. El disc pren el nom de la fusió de la cobla amb altres instruments com l’acordió diatònic, la mandola, la cobla de tres quartans i la viola de roda, en les diverses obres que hi són incloses. Curiós i molt recomanable.

Els poumistes de la vila (2)

Olga Camps
Jordi Roca

Fracassat el cop d'estat en les dues terceres parts d'Espanya, entre elles, Catalunya, i dissolt l'exèrcit per ordre de Giralt, president del govern republicà, la CNT-FAI, el POUM, la majoria de la UGT i, en principi, el PSUC, que havien aconseguit armar-se arran de la seva contribució a la derrota dels militars sollevats, van veure l'ocasió d'iniciar la tan esperada revolució.

A Catalunya, vençut l'aixecament, la CNT, que era la força majoritària, va rebutjar l'oferta feta per Companys d'entrar a la Generalitat, que consideraven una institució burgesa i en canvi acceptà la creació d'un organisme revolucionari, el Comitè de Milícies Antifeixistes, on totes les forces republicanes hi tenien participació i que va assumir moltes atribucions a partir del dia 21. Tot i així, la Generalitat va seguir existint amb competències molt reduïdes. L'exemple s'estengué a la majoria de poblacions catalanes en què en paral·lel als ajuntaments es crearen Comitès. Aquesta situació de doble poder va durar fins a l'octubre del 1936.

A Sant Joan els fets tenen alguna particularitat. Segons els records de la gent, durant el dia 19 es va

saber que a Barcelona es lluitava contra els militars, que l'endemà l'Ajuntament estava ple de persones armades i que hi havia controls a la carretera de Camprodon. Segons el llibre d'actes municipal que es conserva a l'Arxiu Municipal aquest mateix dia 20, l'alcalde Martin Alsina d'ERC signa un decret on afirma literalment: "Vista la situació anormal registrada amb motiu de la sublevació feixista i atès que per imposició del Comitè Executiu Antifeixista d'aquesta localitat, l'alcaldia tingué que fer entrega de l'ordre públic al mateix no podent per tant garantir-lo pel que respecte a la celebració ordinària de primera convocatòria que correspondria celebrar avui...(1)". Partint de la veracitat de la font escrita i el complement que aporta la font oral ens aventurarem a reconstruir el que devia passar.

Des de feia setmanes les organitzacions obreres eren conscients de la imminència d'un aixecament militar, prova d'això és que es van començar a nodrir d'armes que en el cas de Sant Joan podien ser de cacera o d'altres subministrades per la mateixa organització. Tan bon punt les forces lleials a la República van sufocar l'aixecament militar a Barcelona, els *poumistes* de la vila van començar a actuar: establiren controls a les carreteres i es van autoconstituir en Comitè que va exigir a l'Ajuntament l'entrega de l'ordre públic, tal com reflecteix el llibre d'actes. Les particularitats

a què fèiem referència són, per una banda, que es va constituir abans que el de Barcelona o Ripoll i que només estava integrat per membres del POUM (Josep Moreta, Pasqual Cabanes, Jaume Mas, Josep Romans, Esteve Bonal, i altres que desconeixem)(2).

Resulta difícil descriure l'actuació o les activitats del Comitè perquè no hi ha documentació escrita i ens hem hagut de basar en l'entrevista a en Romans i en altres al·lusions posteriors.

Es van instal·lar altaveus en llocs significatius de la vila, per exemple, a la pujada de ca l'Espona, des d'on s'impartien consignes com el retorn a la normalitat laboral, l'allistament de voluntaris cap al front i l'organització de milicians; segons en Romans, obrers *poumistes* o no, en atur s'havien d'encarregar de l'ordre públic.

Aquest devia ser el principal motiu d'enfrontament amb l'Ajuntament ja que l'alcalde, assabentat per la circular del conseller de Governació de la Generalitat publicat al Butlletí Oficial el 26 de juliol que eren ells els responsables de l'ordre públic que assumia el Comitè hagué d'intentar recuperar-lo, cosa que no aconseguí. La situació s'agreujà per la violència o crispació que esclatà en les primeres setmanes i que afectà, com tots sabem, mobiliari i obres d'art de Sant Pol i del monestir, l'arxiu del qual Manuel Vilches va salvar de la crema (3), i que la Generalitat va aconseguir posar a bon resguard

(1) Llibre Actes Municipals. AHMSJA

(2) Actes Municipals 10/09/1936

(3) Acte confirmat per Mn Planas

Jaume Moreta

junt amb altres obres d'art. El culte es va prohibir i les esmentades esglésies foren destinades a magatzems. Aquesta espiral de violència va culminar amb l'assassinat de mossèn Masdeu, Mn. Esteve Orriols, Mn. Esteve Verdagner i un seminarista, Josep Moncosí, a més de Vicenç Vidal Feu, majordom de ca l'Espona, i Frederic Soler, fabricant de mosaics i president del Centre Catòlic. Respecte a les responsabilitats, el testimoni gens imparcial d'en Romans assegurava que ells no "havien tingut res a veure amb aquells fets que es devien a elements incontrolats, sobretot faistes, d'altres localitats". Però això és el que deien tots els comitès de poblacions on havien passat fets semblants. Alguna responsabilitat devien tenir.

L'anticlericalisme pot ser una explicació a la prohibició del culte i la posterior expulsió de les monges de l'hospital i dels col·legis,

però no és suficient per explicar els assassinats dels capellans, ja que uns altres tres, Mn. Planas, Mn. Sanglas i Mn. Relats, van romandre a la vila i no els va passar res, com tampoc a molts vilatans catòlics reconeguts que no en van marxar. Foren actes de venjança o actuacions arbitràries a fi d'imposar un clima de terror per evitar la contrarevolució? No ho sabrem mai.

El que sí que és comprovable és que a partir d'aquells fets es consumà la ruptura amb ERC i que, segons l'acta municipal del 10 de setembre, l'alcalde Martin Alsina, sigui per rebuig o per pressió del Comitè, va cessar en el càrrec junt amb els altres regidors d'aquell partit. A partir d'aquí, per decisió del Comitè, Josep Moreta, Pasqual Cabanes, Joan Font, Esteve Bonal, Jaume Mas, Nicolau Puig, Josep Romans, Jaume Moreta, Manuel Morera, Josep Arrey, Fidel Xiquès i Jaume Roca van constituir una Comissió Municipal presidida per Josep Moreta, que feia les funcions d'ajuntament. Entre les primeres mesures, s'acordà canviar el nom de la vila per Puig Alt de Ter, es van impulsar mesures contra l'atur, es van fer canvis de noms de carrers i de l'escola, que passà a dir-se Joaquim Maurin, líder del POUM que creien, erròniament, executat pels feixistes.

Aquest consistori va tenir poc temps de vida, ja que segons un decret de la Conselleria de Seguretat i Interior de la Generalitat de 9 d'octubre, els ajuntaments havien de tenir representació de totes les forces polítiques. La raó és que davant de la preparació de l'ofensiva dels insurrectes sobre Madrid es va creure més adient crear governs

de concentració; així es van eliminar tots els comitès de milícies antifeixistes i es van fer governs forts. A partir d'aquest moment, a Catalunya es va acabar la situació de doble poder.

El 22 d'octubre, en sessió convocada pel jutge popular Pelai Soler, es va constituir l'ajuntament proletari de la vila. Aquest estava integrat per Josep Moreta, Nicolau Puig i Manel Morera, en representació de la UGT; Josep Romans, Jaume Moreta, Joan Font i Gonçal Juncà, del POUM; Lluís Moreno Rejas, de la CNT, i Pere Monells Coma, de la Unió de Rabassaires. Fou elegit alcalde Josep Moreta. Si observem la composició d'aquest ajuntament, cal destacar l'absència d'Esquerra Republicana, que serà una constant fins després del maig del 1937, i que la representació del POUM ha passat de 12 a 7 consellers, tres dels quals apareixen com a membres de la UGT. En una reestructuració del consistori del 22 de gener de 1937 la CNT va passar a tenir 2 consellers: Pelai Soler Serrat i Jacint Crespo Picado.

Al cap de pocs dies de la constitució dels ajuntaments proletaris es va dissoldre el Comitè Anti-feixista i els seus cabals van passar al consell municipal (4). Igualment s'acordà reduir el nombre de milicians encarregats de l'ordre públic i s'incautà l'edifici situat al carrer 11 de Gener, que es destinà a beneficència, i els jardins de la torre de Can Tarré per a construir-hi la guarderia.

No van ser aquestes les úniques incautacions, ja que des del juliol partits i sindicats ocuparen

(4) Actes Municipals 28/10/1936

diferents edificis, com per exemple: el primer pis del Centre Catòlic, destinat a estatge de la UGT, i els baixos a l'Ateneu Obrer Puig-Altenc, o l'hospital a can Fisas, o el passeig Macià núm. 8 (actual rectoria) que es destinà a biblioteca popular i seu del POUM, o el camp de Mangosta, que es va entregar a la Joventut Comunista Ibèrica o Joventuts del POUM, o el núm. 2 de la plaça Clavé, seu del Casino l'Atlàntida, que es destinà a local de la CNT.

Més enllà de la vida municipal, el POUM tenia altres seccions: la Joventut Comunista Ibèrica, que segons testimonis comptava amb força afiliats, així com també la secció de femenina del POUM, que tenia 33 membres, segons la foto publicada a *Avançada*.

El 31 d'octubre es va publicar el número 2 d'*Avançada* imprès a la cooperativa d'Arts Gràfiques de Ripoll, cosa que permetia així una periodicitat més gran que no havia estat possible fins aquells moments, a causa, segons Bartomeu Romans, del "boicot dels impressors de la comarca per pressions d'elements de tendència semi-obrera del poble". Aquestes pressions van desaparèixer en iniciar-se la revolució, i amb la creació de la Cooperativa d'Arts Gràfiques de Ripoll.

El format de la publicació és simple: a la capçalera hi ha títol amb dibuixos on els dos sectors econòmics fonamentals, indústria i pagesia, estaven units pel símbol comunista. La periodicitat és setmanal i al llarg dels números publicats trobem informacions sobre les sessions municipals,

Joan Moreta

sobre la vila, sobre del curs de la guerra, sobre la política general i també articles ideològics que permeten conèixer la ideologia del partit. El POUM defensava una societat socialista, la revolució havia de ser obra d'obriers i camperols per establir un estat proletari que nacionalitzés la banca, la indústria, els transports... és a dir, que posés fi a la propietat privada.

Defensaven l'autodeterminació per a les nacionalitats espanyoles, especialment la de Catalunya, i la substitució de l'Estat espanyol per una Federació Ibèrica. Eren uns fermes defensors d'aixecar el nivell cultural de la societat, especialment de les dones, com a mitjà per alliberar-se i emancipar-se de la tutela de l'Església. No cal dir que eren ateu i anticlericals tant com anticapitalistes; per a ells, tant els uns com els altres eren els responsables de l'explotació que havien patit els treballadors. En el context de la guerra defensaven aprofundir en la revolució paral·lelament a la lluita contra el feixisme.

Com es va intentar aplicar aquesta ideologia? En el terreny econòmic, tot i que manca molta informació, ens sembla que els *poumistes* santjoanins no varen establir immediatament el comunisme a la vila, a diferència del que van fer els anarquistes en alguns pobles de l'Aragó, ja que les fàbriques Espona i Pierre es van col·lectivitzar amb posterioritat al Decret de col·lectivitzacions de la Generalitat. Diferent és el cas de les agrupacions que es van produir en alguns oficis, com els pintors, fusters-ebenistes i barbers, de manera més o menys voluntària, ja que hi havia *poumistes* que ho eren. En els últims mesos es va col·lectivitzar el ram de la construcció i es van redactar uns estatuts, si bé els empresaris no hi van estar d'acord i no van signar-lo. Pel que fa al comerç, es van ajuntar totes les cooperatives de la vila mentre que el petit comerç va continuar en mans privades; tot i així es van regular els horaris i es van taxar els preus dels aliments bàsics. Aquestes dues mesures no van tenir gaire èxit, com deduïm de les queixes dels veïns i de la reiteració d'aquestes queixes.

Quant a l'emissió de moneda, es va fer com en altres poblacions per evitar el col·lapse de les transaccions per manca de numerari (5). Més en la línia de la doctrina comunista seria la decisió de declarar nuls i sense efecte els contractes de préstecs concertats entre l'Ajuntament durant la dictadura de Primo de Rivera i el Banco de Crédito Local de España, per considerar abusiu l'interès del 6,95% que els cobrava (6), la incautació d'un immoble a la pujada de l'estació per destinar-lo "a dependències d'incubació de

(5) Actes Municipals 19/03/1937.AHMSJA

(6) Actes Municipals 25/11/1936.AHMSJA

Foto de família a l'exili al Brasil

la Granja Avícola Municipal” (7). També anava en la línia comunista la decisió de municipalitzar immobles, solars edificables i terrenys urbans, que passaven a ser propietat de la comunitat representada pel consell municipal, el qual s'encarregava de cobrar els lloguers i donar un percentatge als propietaris -sobretot els que no tenien altres ingressos-, de gestionar el nombre de persones per habitatge (8) i de la municipalització de la central hidroelèctrica Benet, els boscos i els espectacles (9). L'objectiu d'aquestes últimes mesures era recaptar diners sense augmentar els impostos sobre els treballadors.

Una altra via de finançament eren les impositcions forçoses que es feien a persones adinerades de la vila. Tots aquests ingressos eren cada vegada més necessaris per atendre els serveis municipals, per a la provisió de subsistències, per a l'atur i les despeses generades

pels refugiats que a partir del 37 van començar a arribar a la vila.

Per intentar remeiar l'atur, un dels problemes més greus de la vila, es va recórrer, per una banda a solucions similars a les de consistoris anteriors, com per exemple encomanar-los petites obres a la vila, tallades d'arbres als boscos comunals, i per l'altra, es van prendre mesures més radicals com posar en cultiu terres ermes i repartir més equitativament les terres d'alguna finca. Val a dir que el problema de l'atur no es va solucionar, sinó que es va agreujar en bona mesura per culpa de la crisi generada per la guerra, ja que es van anar reduint les jornades de treball fins a 16 hores setmanals.

Més contundent fou la seva política respecte de l'Església catòlica. A més de la prohibició del culte ja esmentada, tot i que es continuava practicant de forma esporàdica en cases particulars, es van suprimir els col·legis confessionals, que foren substituïts per una escola que seguia les orientacions del CENU —encara avui, a la façana es pot llegir “escoles de la Generalitat”— i s'expulsaren les monges de

l'hospital per la seva conducta de sabotatge (10); es van substituir per obreres del POUM. Fins i tot es va proposar eliminar les creus del cementiri i tancar els sants de les façanes. Malgrat aquest anticlericalisme, algunes de les prohibicions que van imposar contra el joc, la beguda i els balls recordaven les crides que havia fet l'Església des de la revista *Restauració*.

Tal com hem dit, *Avançada* es feia també ressò de l'evolució política i sobretot dels conflictes dins del bàndol republicà sobre la idoneïtat de la revolució. ERC no era un partit revolucionari i el PSUC -tot i que en un principi estava d'acord amb la revolució- va canviar de postura perquè Stalin no n'era partidari i menys en aquells moments en què veia imminent la invasió de la Unió Soviètica per part de Hitler i sabia que per evitar-la no es podia enemistar amb les potències occidentals. En conseqüència, el PSUC va passar a donar suport a la República i es mostrà un ferm defensor de l'estat burgès encarnat per aquesta. Aquest fet i el prestigi atorgat per l'ajut soviètic a la República el va fer guanyar pes tant en militants com en influència política.

L'auge del PSUC fou nefast per al POUM. Tot i que ambdós partits compartien la mateixa doctrina marxista-leninista, el primer seguia o obeïa la doctrina stalinista, mentre que el segon s'hi oposava. A més, per a Stalin el POUM era seguidor de les tesis de Trotski, el seu odiat rival. Així doncs, l'enfrontament entre les dues formacions va anar augmentant fins al punt que Andreu Nin, conseller de Justícia del govern de concentració de la Generalitat

(7) Acta d'incautació. Arxiu Nacional de Catalunya
(8) Actes Municipals 06/01/1936. AHMSJA
(9) Actes Municipals 05/03/1937. AHMSJA
(10) Actes Municipals 19/02/1937. AHMSJA

creat a l'octubre i únic representant del POUM, fou cessat per les pressions soviètiques. Altres enfrontaments com el de Puigcerdà o la Fatarella entre anarquistes i forces d'ordre foren l'avantsala d'un enfrontament armat que va esclatar a Barcelona i a altres indrets de Catalunya entre el 3 i el 9 de maig de 1937. Una guerra civil dins de la guerra civil, un enfrontament entre dos bàndols republicans: CNT i POUM contra ERC i PSUC. Aquest enfrontament va acabar amb més de 200 morts, la fi del POUM i la marginació política de la CNT.

Segons *Avançada* i, en menys mesura, les actes municipals, aquelles tensions entre les forces polítiques van tenir ressò a la vila.

(11) Partit fundat a la vila per Claudi Dot i Soter, i Sabatés, a principis de 1937

Hem de ser curosos sobre això, ja que hem pogut constatar que la premsa local tendia a reproduir les pugnes partidistes d'àmbit general com si fossin pròpies. De totes maneres, des de finals del 36 i primers mesos del 37 sovintegen les denúncies contra l'Ajuntament, especialment contra els consellers del POUM per l'escassetat de determinats articles, alça de preus, atur, actitud dels refugiats... que reflecteixen, si més no, un creixent malestar d'alguns sectors de la població.

Des de les pàgines d'*Avançada* els membres del POUM contestaven i qualificaven aquestes acusacions de ser incitades per membres d'ERC i del PSUC (11), partits que consideraven "elements contrarevolucionaris".

A Sant Joan els fets de maig no van tenir conseqüències sagnants, però

alguns incidents hi devia haver com ho demostren els fets següents:

- El POUM confisca l'armament a ERC, ja que aquest l'hi reclama en sessió municipal del 21/05/1937.

- Sembla que Lluís Corominas fou retingut o segrestat pel POUM, segons testimonis orals.

- Segons Josep Romans, preguntat pels fets de maig, deia: "Van venir els del PSUC de Ripoll perquè hi havia feixistes amagats a la vila; no els vam deixar entrar".

- Hi ha referències a les actes municipals, concretament de Claudi Dot, que afirma que hi ha alguns santjoanins detinguts a Puigcerdà arran dels fets del 4 de maig.

Josep Moreta, el tercer per la dreta, a l'exili

D'aquests indicis deduïm que alguna cosa devia passar, si bé desconexem les connexions que ens permetrien elaborar una seqüència lògica dels fets.

Altra cosa van ser les repercussions polítiques, que sí que varen afectar. Els fets de maig van significar la pèrdua d'influència dels anarquistes, que abandonaren els càrrecs polítics que tenien dins de la Generalitat, els quals passaren a mans a partir de llavors d'ERC i del PSUC, és a dir, d'aquells que eren contraris a la revolució. El POUM, a qui s'atribuí tota la responsabilitat d'aquells fets, fou il·legalitzat, prohibida la seva premsa, tancats els locals i perseguits els seus dirigents, un dels quals, Andreu Nin, morí assassinat a mans dels serveis secrets soviètics. Aquests fets donaren el cop de gràcia a la revolució ja en declivi des de feia mesos.

Una de les primeres repercussions que es van notar a la vila fou que *Avançada* es va deixar de publicar; el darrer número fou el 25, corresponent al primer de maig del 1937. Una altra fou que el 14

de maig el consistori es reorganitzà segons la llei municipal catalana (12) i quedà reduït a sis membres:

3 de la CNT (Pelai Soler, Nicasi Sánchez, Candi González), 1 del POUM (Josep Romans) i 2 de la UGT, Manel Morera i Josep Moreta, que en continuarà essent el president tot esperant que durant el mes de juny es constituís el consistori definitiu amb la presència d'Esquerra, que fins llavors n'havia estat fora. Això ens indica que la representació del POUM i la UGT fins al maig del 37 estava sobredimensionada i no complia la llei. En els dos plens posteriors Moreta acordà tornar a treballar, suprimir les permanències de les regidories i els serveis de vigilància prestats pels milicians.

Finalment, la constitució el 14 de juny d'un nou consell municipal amb representació de totes les forces polítiques: 3 d'ERC (Lluís Corominas, Ramon Arqués i Josep Mayol), 3 de la CNT (Pelai Soler, Nicasi Sánchez i Candi González), 2 del PSUC (Soter Sabatés i Claudi Dot), 1 del POUM (Josep Moreta) i 1 d'UR (Pere Monells), presidit per Ramon Arqués; això va significar el retorn a la legalitat republicana. Josep Moreta només assistí a la sessió del 15 de juny, ja que després va ser mobilitzat (lleva

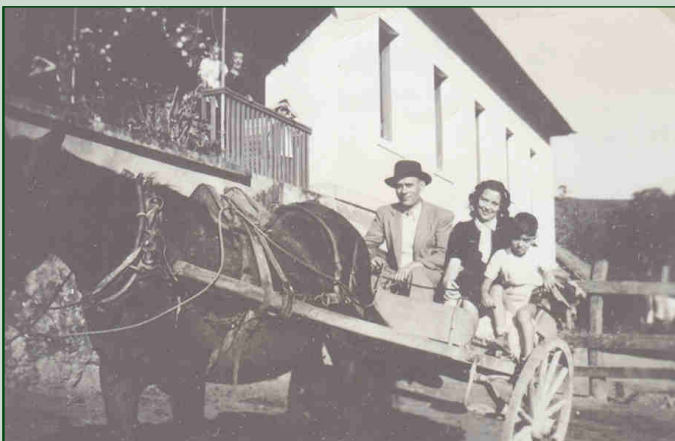
del 32) i no se'l va convocar més tot i les protestes dels cenetistes.

Així doncs, el poder municipal del POUM va acabar al cap d'onze mesos d'exercir-lo, el somni revolucionari es va esvaïr i la seva obra es va anar esborrant: Sabatés, representant del PSUC, va proposar la immediata clausura dels centres i locals del POUM, es va destruir la placa del grup escolar dedicada a Joaquim Maurin, la biblioteca de l'Ateneu Obrer passà a dependre de la Junta Municipal i es va retirar la cessió del camp de futbol de Manigosta a la Joventut Comunista Ibèrica.

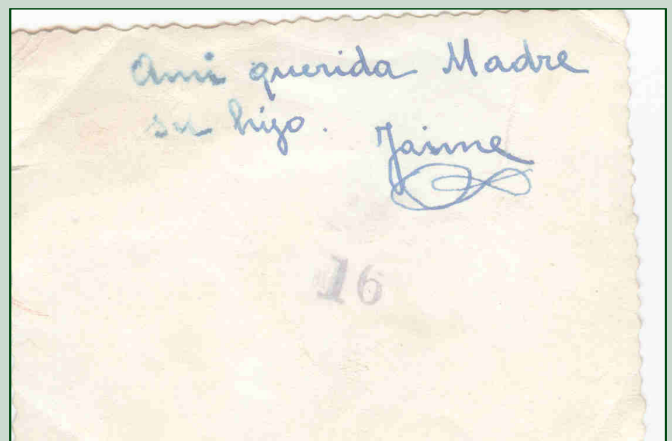
Després de la victòria franquista a la guerra, uns pocs *poumistes* van marxar a l'exili (Romans, Moreta) però la majoria van patir les represàlies del règim, que els condemnà a mort o a llargs anys de presó, després dels quals alguns no tornaren a la vila. La repressió no va afectar només els protagonistes, sinó que recaigué també en els familiars, que hagueren de redimir-se treballant gratuïtament en la neteja de locals per a la Sección Femenina.

Finalment, una llarga, llarguíssima nit de silenci i oblit.

(12) La reorganització complirà la normativa recollida en l'esmentada llei expressada en els decrets de 9 i 12 d'octubre de 1936

Probablement, Josep Moreta i família, al Brasil

Carta d'en Jaume per la seva mare, que estava a Sant Joan

Les mestresses del Casal

Les Mestresses del Casal hem anat fent reunions que anomenem "Xerrades, Receptes i Tastets", que com bé diu, són explicacions de les receptes que més ens agraden, després les fem i les degustem. Tot seguit, n'expliquem dues:

Lluç al forn amb salsa de ceba

Recepta de
Rosario Gardell

Ingredients per a 4 persones:

4 rodanxes de lluç, sal, 2 cebes, oli, 2 grans d'all, 1 ou, pebre negre i 75 grams de formatge ratllat.

Elaboració:

En una plata per posar al forn, ben untada d'oli, s'hi posen les rodanxes de lluç.

Es couen, a part, les dues cebes ratllades, el julivert i els dos grans d'all ben picats en una paella, amb 5 cullerades d'oli, fins que la ceba quedi transparent.

Es treuen del foc i s'hi tira la sal i el pebre al gust, juntament amb un ou batut i el formatge ratllat.

Tot ben barrejat, s'escampa sobre el lluç que teníem a la plata i es posa al forn, ja calent, durant 10 minuts.

Mandonguilles de peix

Recepta de
Pilar Sala

Ingredients per a 4 persones:

200 grams de lluç, 200 grams de rap, 200 grams de gambes, 2 llesques de pa, llet, 2 ous, 1 gra d'all, sal, julivert, pebre negre, farina, oli 1 ceba, 2 tomàquets, 1 copa de vi blanc i brou de peix.

Per fer la picada:

julivert, avellanes, 2 grans d'all i 1 llesca de pa torrat

Elaboració:

Remulleu la molla del pa amb llet. Treieu la pell i les espines del peix i trinxeu-lo. Barregeu la molla del pa remullat, ben espremut, amb el peix trinxat, els dos ous, el gra d'all i el julivert picats, la sal i el pebre.

Amb aquesta massa, feu les mandonguilles, enfarineu-les, fregiu-les amb oli calent i reserveu-les en una cassola.

Feu un sofregit amb la ceba i els tomàquets, afegiu-hi el vi i reduiu-ho.

Afegiu-hi el brou de peix i deixeu-ho bullir 20 minuts. Coleu aquesta salsa, deixateu-hi la picada i tot plegat, poseu-ho en una cassola amb les mandonguilles, que haurem escalfat a foc suau uns 10 minuts.

S'acompanyen amb pèsols, carxofes o bolets.

Variacions: es poden fer amb tota classe de peix.

movem l'aire per tu,
seguim aquí amb tu

CASALS VENTILACIÓN IND, S.L.

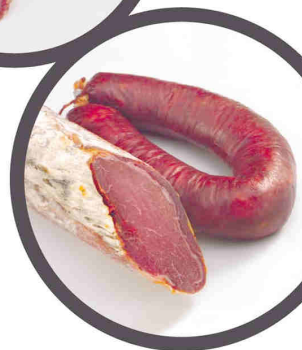
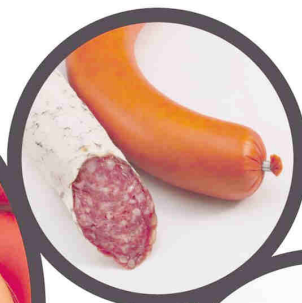
Ctra. Camprodon, s/n - 17860 Sant Joan de les Abadesses - Girona - SPAIN

Tel. (+34) 972 720 150 - e-mail: ventilacion@casals.tv - internet: www.casals.tv

Tripas de colágeno
Collagen casing

www.fibran.net

FIBRAN, S.A.

Pol. Ind. Cal Gat, P.29 - 17860 Sant Joan de les Abadesses - Girona - SPAIN

Tel. (+34) 972 720 025 - Fax (+34) 972 721 021
e-mail: fibran@fibran.net - internet: www.fibran.net